

Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Füüsilised isikud osutavad võlaõiguslike lepingute (edaspidi *VÕS-leping*) alusel teenuseid nii juriidilistel kui ka füüsilistele isikutele. Maksukohustus lasub sellisel juhul väljamakse tegijal¹. Kui juriidilise isiku puhul on teiste väljamaksete hulgas VÕS-lepingu alusel tehtud väljamakse deklareerimine suhteliselt madala halduskoormusega, siis füüsilisest isikust teenuse saajale tähendab see arvestatavat täiendavat halduskoormust. Kuigi füüsiliste isikute vahelised VÕS-lepingud ei ole väga harvad (nt lapsehoidmine, abistamine majapidamistöodes jms), deklareeritakse makstud tasult makse harva. Põhjuseks võib pidada nii märkimisväärset halduskoormust kui ka suhteliselt kõrget maksukoormust.

Eelnõu eesmärk on lihtsustada kahe füüsilise isiku vahelisest teenuse osutamisest ja kauba müügist tekkiva maksukohustuse täitmist. Selleks kehtestatakse maksustamise erikord, mille puhul toimuks maksustamiseks vajalike andmete esitamine ja maksukohustuse täitmine lihtsustatud viisil.

Eelnõuga kehtestatava maksustamiskorra rakendamiseks tuleb maksumaksjal avada krediitiasutuses eriliigiline konto – ettevõtluskonto. Selle konto kasutusele võtmist füüsilise isiku poolt loetakse taolise maksustamise erikorra valimiseks. Maksukohustuse täitmine toimub tulu saaja kontole laekunud vahenditest maksu osa (valdavalt 20% laekunud tuludest) automaatse broneerimise ja maksuhaldurile ülekandmise teel. Halduskoormus on viidud võimalikult madalale tasemele – maksumaksjal ei ole kohustust pidada raamatupidamisarvestust ega esitada maksudeklaratsioone.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna peaspetsialist Kairi Ani (kairi.ani@fin.ee, 611 3052), sama osakonna juhataja Lemmi Oro (lemmi.oro@fin.ee, 6113344), õigusosakonna jurist Virge Aasa (virge.aasa@fin.ee, 611 3549) ning krediitiasutuste seaduse muutmise osas finantsturgude poliitika osakonna peaspetsialist Kadri Siibak (kadri.siibak@fin.ee, 611 3718). Sotsiaalministeeriumi vastutusvaldkonda kuuluvate seaduste, sh sotsiaalseid tagatisi puudutavad muudatused ja seletuskirja valmistasid ette Sotsiaalministeeriumi tööhõive osakonna nõunik Õie Jõgiste (oie.jogiste@sm.ee, 626 9195), tervisesüsteemi arendamise osakonna peaspetsialist Ülle Jordan (ulle.jordan@sm.ee, 626 9139), sotsiaalkindlustuse osakonna hüvitiste ja toetuste poliitika juht Anu Irväl (anu.irval@sm.ee, 626 9238) ning õigus- ja personaliosakonna õigusnõunik Susanna Jurs (susanna.jurs@sm.ee, 626 9329). Eelnõu toimetab keeleliselt Rahandusministeeriumi õigusosakonna keeleteimetaja Sirje Lilover (sirje.lilover@fin.ee, 611 3638).

1.3. Märkused

Eelnõuga muudetakse järgmisi seadusi:

¹ Va juhul kui teenuse osutaja on FIE.

- 1) kogumispensionide seadus (edaspidi *KoPS*) 10.01.2017. a jõustunud redaktsiooni (RT I, 31.12.2016, 28);
- 2) krediidasutuste seadus (edaspidi *KAS*) 01.01.2018. a jõustuvat redaktsiooni (RT I, 03.03.2017, 14);
- 3) maksukorralduse seaduse (edaspidi *MKS*) 01.01.2018. a jõustuvat redaktsiooni (RT I, 24.12.2016, 2);
- 4) ravikindlustuse seadus (edaspidi *RaKS*) 01.01.2018. a jõustuvat redaktsiooni (RT I, 27.12.2016, 13);
- 5) sotsiaalmaksuseaduse (edaspidi *SMS*) 01.01.2018. a jõustuvat redaktsiooni (RT I, 27.12.2016, 16),
- 6) tulumaksuseaduse (edaspidi *TuMS*) 01.01.2018. a jõustuvat redaktsiooni (RT I, 31.12.2016, 5),
- 7) täitemenetluse seadustiku (edaspidi *TMS*) 01.01.2018. a jõustuvat redaktsiooni (RT I, 08.07.2016, 37);
- 8) tööturuteenuste ja –toetuste seaduse (edaspidi *TTS*) 01.01.2018. a jõustuvat redaktsiooni (RT I, 03.01.2017, 25)
- 9) töötuskindlustuste seaduse (edaspidi *TKindLS*) 01.07.2016. a jõustunud redaktsiooni (RT I, 17.12.2015, 93);
- 10) töövõimetoetuse seaduse (edaspidi *TVTS*) 01.01.2017. a jõustunud redaktsiooni (RT I, 24.12.2016, 18).

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga.

Väikeettevõtjatele bürokraatiavaba ettevõtlusvormi – ettevõtluskonto kaudu teenuste ja kauba müügiks – loomise näeb ette Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2016–2019 punkt 2.4.

Eelnõu väljatöötamise vajaduse väljaselgitamiseks ei ole koostatud väljatöötamiskavatsust vastavalt Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 1 lõike punktile 1 – eelnõu menetlus peab olema põhjendatult kiireloomuline, ning Valitsuskabineti 19. jaanuari 2017. a otsusele.

Valitsuskabinet otsustas järgmist:

1. Rahandusministeeriumil ilma väljatöötamiskavatsust koostamata valmistada ette käesolevas memorandumis kirjeldatud maksustamise erireeglite kehtestamiseks seaduse eelnõu.
2. Rahandusministeeriumil koostöös Sotsiaalministeeriumiga valmistada ette maksustamise eriregleid rakendava füüsilise isiku sotsiaalseid tagatise puudutavad seadusemuudatused.
3. Eelnõud esitatakse Justiitsministeeriumile kooskõlastamiseks samal ajal, kui see esitatakse kooskõlastamiseks teistele ministeeriumidele (nn esimesel kooskõlastusringil).

Maksusüsteemi õigusselguse ja lihtsuse huvides on maksustamise erikorra rakendamiseks ette valmistatud eraldi seadus. Erinevatesse seadustesse ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse maksuobjektiks oleva tulu maksustamise kohta erireeglite kehtestamine ja sotsiaalsete tagatiste tekkimise aluste lisamine tekitaks maksukohustusest ja soodustustest ülevaate saamisel maksumaksjatele probleeme ning seda on maksu kehtestamisel soovitud vältida. Samuti sisaldab eelnõu sätteid, mille lisamine mõda teise kehtivasse seadusesse ei ole nende olemuse tõttu võimalik (nt maksu laekumine, maksmise kord).

Seaduse vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamus. Seadus on kavandatud jõustuma 2018. aasta 1. jaanuaril.

2. Seaduse eesmärk

Füüsilised isikud osutavad VÕS-lepingute alusel teenuseid nii juriidilistele kui ka füüsilistele isikutele. Maksukohustus lasub väljamakse tegijal. Kui juriidilisel isikul on üldjuhul kohustus kanda tööd tegeva füüsilise isiku andmed töötamise registrisse (edaspidi TÕR) ja esitada tulu- ja sotsiaalmaksu deklaratsioon (TSD), kus teiste väljamaksete hulgas on VÕS-lepingu alusel tehtud väljamakse deklareerimine suhteliselt madala halduskoormusega (deklaratsioonile lisatakse uus rida, kus märgitakse saaja isikukood ja väljamakstud summa), siis füüsilisest isikust teenuse saajale tähendab see enne teenuse saamist maksuhalduri e-keskkonda sisenemist ja teenuse pakkuja ehk füüsilise isiku andmete TÕR-i kandmist ning pärast tasu maksmist veelkord e-keskkonda sisenemist, deklaratsioonil eelnimetatud andmete esitamist ja maksude tasumist. Kuigi füüsiliste isikute vahelised VÕS-lepingud ei ole väga harvad (nt lapsehoidmine, abistamine majapidamistöodes jms), deklareeritakse makstud tasult makse vähestel juhtudel. Deklareerimata jätmise põhjuseks võib pidada nii arvestatavat halduskoormust kui ka suhteliselt kõrget maksukoormust.

Eelnõu eesmärk on lihtsustada kahe füüsilise isiku vahelisest teenuse osutamisest ja kauba müügist saadud tulult tekkiva maksukohustuse täitmist. Maksukohustuse täitmise lihtsustamiseks kehtestatakse maksustamise erikord, mille puhul toimuks maksustamiseks vajalike andmete esitamine ja maksukohustuse täitmine lihtsustatud viisil – ilma igasuguse traditsioonilise arvepidamise ja deklareerimise kohustuseta täidetakse maksukohustus automaatselt krediidasutuse kaasabil.

Ettevõtluskonto peamine eesmärk on lihtsustada füüsiliste isikute omavahelistest tehingutest tekkiva maksukohustuse täitmist. Samas sobib see lahendus ka neile füüsilistele isikutele, kes oma põhitegevuse (nt töölepingu alusel töötamise) kõrvalt osutavad väikeses mahus mõne teenuse või müüvad mõne enda valmistatud toote ehk tegelevad väikeses mahus või aeg-ajalt ettevõtlusega.

Maksustamise erikorra rakendamiseks tuleb krediidasutuses avada spetsiaalne konto, millele summade laekumise korral tekib konto avanud isikul maksukohustus. Ettevõtluskontole võib kanda üksnes summast, mis on saadud ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse maksuobjekti kuuluvate majandustehingute eest. Iga laekumise kohta saadab krediidasutus info maksuhaldurile, kes arvutab maksukohustuse summa ja teavitab sellest krediidasutust. Maksuhalduri info põhjal broneerib krediidasutus maksukohustusele vastava summa. Kalendrikuu jooksul broneeritud maksusummad kannab krediidasutus maksuhaldurile (ehk füüsilise isiku ettemaksukontole) raha laekumise kuule järgneva kuu 10. kuupäevaks. Täiendavaid deklaratsioone väljamakse tegijal ega tulu saajal esitada ei ole tarvis.

Taolise maksustamise erikorra eelised:

- aruandluse ja deklaratsioonide esitamise ning traditsioonilise raamatupidamise kohustuse puudumine;
- maksumaksja ja maksuhalduri halduskoormuse vähenemine;
- maksu automaatne laekumine, mille tulemusel vähenevad maksuhalduri sissenõudmiskulud;
- maksukuulekuse paranemine halduskoormuse ja maksukoormuse vähenemise tõttu.

Tegemist oleks hetkel kehtivatest selgelt madalaima maksukoormusega, mida saavad kasutada ettevõtlusega tegelevad füüsilised isikud. Krediidiasutuses ettevõtluskonto avamiseks ei pea inimene olema füüsilisest isikust ettevõtja (edaspidi *FIE*).

Erinevalt *FIE*-st ei saa ettevõtluskontot kasutav isik tulust maha arvata selle teenimiseks tehtud kulusid ega vähendada oma maksukoormust TuMS 4. ptk-s nimetatud mahaarvamisi kasutades. Arvetele ta käibemaksu ei lisa ega saa ka oma soetustelt makstud käibemaksu maha arvata. Seda kõike korvab ühtne madalam maksumäär.

Maksumäär on ettevõtlustulu maksu puhul 20% ettevõtluskontole laekunud summadest. See on võrdne kehtiva tulumaksu määraga. Samas ulatuses tuleb maksu maksta füüsilisel isikul, kui ta teenib hetkel n-õ muud tulu. Kuigi maksukohustuse suurus on maksumaksja jaoks kehtiva ja ettevõtlustulu maksu puhul sama, tekib tema sotsiaalsetes tagatistes arvestatav erinevus, kui võrd maksumäära sees arvestatakse erinevate maksude osa, mitte ainult tulumaksu. Ettevõtlustulu maksu tasumisel tekivad või suurenevad isiku sotsiaalsed tagatised, kuna teatud osa maksust kantakse sotsiaalkaitse tagamiseks. Taoline lisahüve suurendab maksumaksjate motivatsiooni deklareerida senine mitteametlik tulu ettevõtluskonto kaudu.

Ettevõtlusega tegelemisel kulude mahaarvamise piirang võib esmapilgul tunduda maksevõimelisuse põhimõttega vastuolus olevat. Kuna tegemist ei ole kohustuslike maksustamisreeglitega, vaid maksumaksjal tekkiva valikuvõimalusega, ei saa kulude mahaarvamise keelu tõttu lugeda erikorda maksumaksja maksevõimega mitteamestavaks. Neil juhtudel, kui füüsiline isik tegeleb ettevõtlusega, mille tulemusel ettevõtlustulu maksu tasumine ületab tegevuse tulemit, on tal mõistlik valida traditsiooniline ettevõtluse maksustamise kord, nt registreerida end *FIE*-ks või asutada äriühing.

Antud eelnõu puhul on tegemist üksnes maksustamise erikorda kehtestava seadusega. Seega tegutsemise osas kohalduvad isikule seni kehtinud õigusaktid. Niisamuti ei muuda see vajalike registreeringute nõudeid ega varalise vastutuse norme tsiviilõiguses.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Maksukorralduse seaduse § 4 lõike 1 kohaselt tuleb iga konkreetne maks sätestada seadusega. Sama sätte teine lõige esitab loetelu, milliseid elemente peab maksuseadus sisaldama. Eeltoodut on eelnõu koostamisel järgitud.

Eelnõu koosneb 20 paragrahvist, millest üheksa esimest kehtestavad ettevõtlustulu maksuga maksustamise põhimõtted ehk täpsustavad eelmainitud kohustuslike tingimusi. Paragrahvides 10–19 on toodud ettevõtlustulu maksu kehtestamisest tingitud teiste seaduste muutmise sätted ja §-s 20 seaduse jõustumine. Maksustamise korda kehtestavad sätted järgivad kehtivate maksuseaduste struktuuri ja esitavad kohustused nende loogilises järjestuses.

Teiste seaduste muutmisel järgitakse vastavate seaduste struktuuri. Reeglina piirdatakse olemasoleva sätte muutmise, kuid vajadusel täiendatakse sätete loetelu uute, järjekorras järgimise või ülaindeksiga sätetega, et ei muutuks olemasolevate sätete loogiline järjestus.

Eelnõu § 1. Maksuobjekt

Seaduse esimeses paragrahvis sätestatakse ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse maksuobjekt. Tegemist on normiga, mis annab täpse kirjelduse, milliseid summasid kõnealuse seaduse alusel maksustatakse.

Ettevõtlustulu maksu objekti kuuluvad majandustehingud on toodud eelnõu § 1 lõikes 3. Maksustamise erikorra rakendamisel maksustatakse nimetatud majandustehingute eest ettevõtluskontole laekunud summad automaatselt. See põhimõte on sätestatud **eelnõu § 1 lõikes 1**. Kõikidest summadest maksu automaatne broneerimine vähendab halduskoormust nii maksu maksja kui ka maksuhalduri jaoks ja on erikorra üks peamistest instrumentidest. Ettevõtlustulu maksu maksjal puudub kohustus pidada traditsioonilist raamatupidamisarvestust oma tulude ja kulude kohta. Kõik kontole laekunud summad loetakse maksustatavaks tuluks ja maksustatakse ettevõtlustulu maksuga vastavalt seaduses ettenähtud määrale.

Eelnõu § 1 lõikes 2 on defineeritud ettevõtluskonto mõiste. Sättes täpsustatakse, millistele tingimustele peab vastama konto, et seda saaks lugeda ettevõtluskontoks ja rakendada maksustamise erikorda. Maksustamise erikorra rakendamiseks tuleb konto avada lepinguriigi residendist krediitiasutuses või nimetatud riigis asuvas krediitiasutuse püsivas tegevuskohas (edaspidi *krediitiasutus*). Lisaks peab kontoomanik olema andnud krediitiasutusele teatud tingimustele vastava juhise. Seadus kehtestab kaks tingimust, mida taoline juhis peab sisaldama. Esiteks peab see juhis ette nägema krediitiasutuse õiguse broneerida maksukohustusele vastav summa. Maksu osa broneerimine peab toimuma viivitamata pärast maksuhaldurilt maksukohustuse suuruse kohta info saamist. Teiseks peab juhis andma krediitiasutusele korralduse kanda kalendrikuu jooksul kogutud maks maksuhaldurile üle järgneva kuu 10. kuupäevaks. Olemuselt on nende kahe nõude puhul tegemist maksukohustuse täitmisega, mida ettevõtluskonto raames teeb maksumaksja korraldusel krediitiasutus.

Eelnõu § 1 lõike 1 kohaselt maksustatakse ettevõtlustulu maksuga kõik summad, mis on laekunud ettevõtluskontole. See ei tähenda siiski absoluutset valikuvabadust otsustada, milliseid tulusid selle korra alusel maksustada. **Paragrahvi 1 lõikes 3** on toodud ammendav loetelu tululiikidest, mida erikorra alusel madalamat maksumäära rakendades saab maksustada. Selle lõike kohaselt maksustatakse ettevõtlustulu maksuga:

- 1) teenuse osutamisest saadud summad ja
- 2) kauba müügist saadud summad.

Tululiikide piirang on eelnõus sätestatud ettevõtluskontole summade kandmise piirangu kaudu. Ettevõtluskonto omanik peab tagama, et ettevõtluskontole ei kantaks lõikes 3 nimetatata tulusid. Krediitiasutusel, kes küll maksukohustuse tehnilise täitmise eest vastutab, puudub kohustus ja ka võimalus jälgida § 1 lõikes 3 toodud nõude täitmist. Selle nõude täitmise eest vastutab maksumaksja.

Ilmselt ei ole võimalik välistada, et kontole tehakse ekslik kanne. Kuna maksustamise erikorra rakendamine on jäigalt (halduskoormuse vähendamise eesmärgil) seotud laekumistega ettevõtluskontole, siis võib juhtuda, et maks arvestatakse ka summalt, mis on ekslikult kontole kantud (nt töötasu äriühingult, isikliku kulu hüvitamine sõbralt vms). Taolisel juhul tuleb maksukohustuse täpsustamiseks ja korrigeerimiseks pöörduda maksuhalduri poole, kes piisava tõenduse korral tühistab konkreetselt summalt arvutatud maksukohustuse.

Ettevõtluskonto puhul võib realiseeruda oht, et juriidilised isikud või FIE-d suunavad olemasolevaid või tulevasti võlaõiguslike lepingute alusel teenust osutavaid või töölepingu alusel tööd tegevaid isikuid erikorra kaudu tasu saama, kuna kulude kokkuhoid oleks arvestatav – tööjõu maksukulu väheneks ca 60%², kogu palgakulu väheneks ca 24%³. Sarnaseid kuritarvitusi töösuhte asendamisel näiliku ettevõtlussuhtega endise tööandjaga esineb massiliselt mikroettevõtte maksu rakendavas Lätis ja Leedus ning seda tuleb Eestis vältida. Üks riski maandamise instrumentidest oleks välistada maksu objektist juriidilistele isikutele ja FIE-dele teenuse osutamisest saadud summad. See seaks aga ettevõtluskonto kasutamisele arvestatavad piirangud. Selle riski maandamine on võimalik ka alternatiivse lahendusega - juriidilisele isikule on teenuste osutamine lubatud, kuid juriidilisel isikul tuleb tasuda sellelt nõ äriühingu tulumaksu (määraga 20/80). Selle tulemusel võrdsustub tööjõu ja ettevõtlustulu maksu maksukoormus ning kaob motivatsioon suunata töötajaid osutama teenust ettevõtluskonto kaudu. Vaata ka selgitusi TuMS muudatuste kohta.

Seaduses ei ole täpsustatud ega piiratud, mil viisil peab ettevõtluskontole summade kandmine toimuma. Eestis on füüsiliste isikute vahel veel jätkuvalt levinud sularahas arveldamine. Samas juriidilistelt isikutelt saadakse tasu pigem krediitiasutuse kaudu ülekandega ühelt kontolt teisele. Kuna puudub selge vajadus nimetatud tasumisviiside (sularahas ja ülekandega) erinevaks kohtlemiseks, saab erikorda rakendada mõlema arveldamisviisi puhul. Seega saab erikorda rakendada nii juhul, kui tulu on kontole üle kantud kui ka juhul, kui see on saadud sularahas. Selleks peab maksumaksja ise kandma saadud summa oma ettevõtluskontole, kus tulu maksustatakse automaatselt ettenähtud reeglite kohaselt. Seadus otsesõnu sularahas saadud summa ettevõtluskontole kandmise tingimusi ei kehtesta. Kui tasu maksja ja saaja vahel on kokkulepe, et maksukohustus lasub tasu saajal ettevõtluskonto raames, on tasu maksjaga vaidluste vältimiseks mõistlik teha see sissemakse oma kontole esimesel võimalusel.

Eelnõu § 2. Maksumaksja

Eelnõu § 2 sätestab maksu subjekti ehk isiku, kes on seaduses sätestatud tingimustel kohustatud tasuma ettevõtlustulu maksu. Sättes toodu kohaselt saab maksustamise erikorda rakendada üksnes füüsiline isik. Kui reeglina ei eelda füüsilisel isikul maksukohustuse tekkimine registreerimist vms toimingute teostamist, siis ettevõtlustulu maksu maksja staatuse saamiseks on seaduses eeltingimus – füüsiline isik peab olema avanud krediitiasutuses ettevõtluskonto. Kuna erikorra tehniline rakendamine toimub üksnes nimetatud konto kaudu, on taoline nõue asjakohane ja vältimatu.

Ettevõtlustulu maksu objektiks on ettevõtluskontole laekunud summa ehk brutotulu. Kuna erinevalt FIE-st ei saa ettevõtlustulu maksu maksja teenuse osutamiseks või kauba müümiseks tehtud kulude võrra maksubaasi vähendada, peaks iga taoline maksumaksja kaaluma, kas tegutseda ja maksta makse FIE või äriühingu vormis või ettevõtluskonto kaudu. Kui maksumaksja tegeleb ettevõtlusega valdkonnas, millega kaasneb vajadus teha olulises mahus kulusid, tuleks eelistada tegutsemist FIE-na või äriühingu kaudu.

Seadus ei sea piiranguid ka samaaegselt FIE-na või muus ettevõtlusvormis tegutsemisele (nt äriühingu kaudu). Ilmselgelt peab sellisel juhul olema tähelepanelik kulude kajastamisel. FIE või äriühingu tulust saab maha arvata üksnes selle tulu teenimiseks tehtud kulud.

² Sama netotulu korral kehtivate määrade alusel arvatud maksusumma vs uue määra alusel arvatud maksusumma. Arvutuste aluseks 750-eurone netotulu.

³ Sama netotulu korral kehtivate määrade alusel tasu koos maksudega vs uue määra alusel tasu koos maksuga.

Niisamuti on võimalik paralleelselt ettevõtluskontoga teha tööd töölepingu või muu teenuse osutamise lepingu alusel. Nende alusel teenitud tulu maksustatakse üldkorras tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustusmaksuga. Piiranguid muule tegevusele ei kehtestata, kuna puudub arvestatav oht kuritarvitusteks.

Maksumaksjate ringi osas on tehtud kitsendus lähtuvalt isiku residentsusest. Maksustamise erikorda saab rakendada üksnes Eesti resident TuMS § 6 tähenduses.

Juhul kui maksustamise erikorda soovib kasutada isik, kes on liikunud üle riigipiiri, tuleb tal, nii nagu teistel maksumaksjatel, arvestada sellisel juhul kohalduva Euroopa Liidu õiguse ja rahvusvaheliste lepingutega. Euroopa Liidu õigusest puudutab maksustamist Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise kohta (ELT L 166, 30.04.2004, lk 1–123). Tegemist on sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise reeglistikuga, mille eesmärk on hõlbustada tööjõu vaba liikumist ühenduse piires, tagades ühest riigist teise liikuvale töötajale kõik sotsiaalsed garantiid. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus 883/2004 tugineb ühes riigis sotsiaalkindlustusmaksete maksmise põhimõttele ning sisaldab reegleid, mille alusel selgitatakse välja, millise riigi õigusakte konkreetses olukorras rakendatakse. Määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav. Selles toodud põhimõtete ümberkirjutamine riigisisestesse õigusaktidesse on keelatud. Määrus kohaldub ka ettevõtlustulu maksule, kuna teatud osas finantseeritakse sellest sotsiaalkaitse kulusid. Piiriülevalt liikunud füüsiline isik, kes sooviks rakendada ettevõtluskonto erikorda, peab endale selgeks tegema, kas tulenevalt määruse reeglitest kuulub tema puhul kohaldamisele Eesti õigus või mitte. Juhul kui määruse reeglite kohaselt kuulub kohaldamisele siiski muu riigi õigus, on ettevõtluskonto erikorra rakendamine tema puhul välistatud. Tulud maksustatakse sellisel juhul üldises korras – võimalik, et Eestis tuleb tasuda üksnes tulumaksu.

Eelnõu § 3. Maksustamisperiood

Maksustamisperiood on kehtivates maksuseadustes kas kalendrikuu või kalendriaasta. Füüsilise isiku tulude puhul peetakse reeglina maksuarvestust kalendriaasta kohta, kuigi maksud ja maksed peetakse kinni ning sotsiaalmaksu tasutakse kuupõhiselt. Juhul kui tulult tuleb maksta ka makse, mille tasumine annab isikule kindlustuskaitse, peaks maksustamisperioodi pikkuse kehtestamisel arvestama võimalusel ka sotsiaalsete tagatiste tekkimise põhimõtetega (nt ravikindlustuskaitse reeglitega). Eeltoodut arvesse võttes on ettevõtlustulu maksu puhul kehtestatud maksustamisperioodi pikkuseks kalendrikuu. See välistab ka erireeglite kehtestamise ettevõtlustulu maksu maksvale isikule ravikindlustuse tagamisel ja võimaldab kasutada olemasolevaid IT-lahendusi. Kuupikkune maksustamisperiood võimaldab laiendada võlaõigusliku lepingu puhul kehtivaid ravikindlustuse tagamise põhimõtteid ettevõtlustulu maksu maksjale.

Ettevõtlustulu maksu maksustamisperioodi pikkus erineb küll füüsilise isiku tavapärasest tulumaksuga maksustamise perioodist (kalendriaasta), kuid täiendavaid probleeme perioodide pikkuse erinevus ei tekita. Seda eeskätt põhjusel, et ettevõtlustulu maks on lõplik maks ning makstaval ettevõtlustulu maksul puudub otsene puutumus TuMS alusel tekkiva maksukohustuse arvestusega.

Maksustamisperioodil ettevõtluskontole laekunud summadel maksukohustuse katteks broneeritud summad kantakse Maksu- ja Tolliametile üle maksustamisperioodile ehk kalendrikuule järgneva kuu 10. kuupäevaks.

Eelnõu § 4. Maksumäär

Ettevõtlustulu maksu määr on väljendatud protsentides maksubaasi suhtes. Ettevõtlustulu maksu puhul võrdub maksuobjekt maksubaasiga, kuna maksuobjekti kuuluvate majandustehingute eest saadud summadest ei arvata maha selleks tehtud kulusid ega vähendada seda muul põhjusel ega viisil. Seega maksukohustuse arvutamiseks korrutatakse maksumäär maksubaasi ehk ettevõtluskontole laekunud summaga.

Seadus sisaldab kahte erinevat maksumäära, mille suurus sõltub ettevõtluskontole laekunud summade suurusest.

N-ö standardmääraks on ettevõtlustulu maksu puhul 20%. Ettevõtlustulu maksu tasumine annab isikule ka sotsiaalsed tagatised. Ettevõtlustulu maksu määr on ligi 50% aktiivse tulu efektiivsest maksukoormusest. Seega on ettevõtlustulu maksumäär võrreldes kehtivate maksumääradega selgelt madalam. Madalam määr on kehtestatud eesmärgiga korvata lihtsustamisest tingitud kulude mahaarvamise keeldu. Määra kehtestamisel on arvesse võetud potentsiaalse sihtrühma maksukuulekust, lisanduvaid õigusi (sotsiaalseid tagatise) ning maksuhalduri kontrollivõimalusi ja halduskoormust füüsiliste isikute vaheliste teenuste maksustamisel. Eeltoodud kaalutlustest lähtuvalt otsustati, et optimaalne maksumäär on 20% kontole laekunud summast.

Kõrvalekalle n-ö standardmäärast (20%) on seotud ettevõtluskontole kantud summade suurusega – teatud tuluvahemiku ületamisel maksumäär suureneb. Progressioon rakendub astmega ehk summad, mis ületavad kalendriaasta algusest arvutatuna 25 000 eurot, maksustatakse kõrgema määraga (40%).

Ettevõtlustulu maksu puhul on tegemist arvestatavalt soodsama maksustamise erikorraga ning see on mõeldud eeskätt neile, kes oma põhitöö kõrvalt tegelevad väikses mahus ettevõtlusega. Piirmäära kehtestamisel on sellega arvestatud – madalam maksumäär rakendub, kui tulu ei ületa 25 000 eurot kalendriaastas. Kuni selle summani teenitud tulu on maksustatav 20% maksumääraga ning seda ületavad summad maksustatakse kõrgema määraga. Piirmäära ületamisel on maksumäär 40%, mis ligilähedaselt vastab keskmisest suurema palgatulu maksukiilule.

Tulu piirmäära seadmine on seotud ka käibemaksukohustuslaseks registreerimise piirmääraga (käibemaksuseaduse § 19). Käibemaksukohustuse tekkimisel tuleb maksumaksjal hakata pidama traditsioonilist kulude-tulude arvestust, kuid käesoleva erikorra eesmärk on pakkuda minimaalse halduskoormusega lihtsustatud maksuarvestust. Seega ei tohiks piirmäär ületada käibemaksukohustuslaseks registreerimise piirmäära. Hetkel on see 16 000 eurot aastas. 2018. aastal tõuseb piirmäär 40 000 euroni.

Kui ettevõtlustulu maksu maksja tulu ületab käibemaksukohustuslaseks registreerimise piirmäära, peab ta jätkama tegevust ettevõtjana - registreerima oma ettevõtjana valitud tegutsemisvormi äriregistris ja registreerima end käibemaksukohustuslaseks.

2015. aastal oli keskmine FIE tulu ca 18 700 eurot. Sellest lähtuvad peaks 25 000-eurone piirmäär olema piisav, et ka keskmist tulu teenival FIE-l oleks soovi korral võimalik erikorda rakendada.

Eelkirjeldatud põhimõtetest lähtuvalt on maksumäärad järgnevad:

- 20% kontole laekunud summadest, kui kalendriaasta algusest arvatuna ei ületa tulu 25 000 eurot;
- 40% kontole laekunud 25 000 eurot ületavatest summadest.

Reeglina rakendub ühele laekumisele üks maksumäär. Samas võib tekkida olukord, kus üks laekumine maksustatakse kahe erineva määra alusel. See saab juhtuda üksnes kord kalendriaastas, kui ületatakse 25 000-eurone piirmäär. Sellisel juhul tuleb laekunud summast maksustada kuni 25 000 euro täitumiseni jääv osa 20% maksumääraga ja seda piirmäära ületav osa 40% maksumääraga.

Eelnõu § 5. Ettevõtluskonto avamise lepingu sõlmimine ja lõpetamine

Selles paragrahvis kirjeldatakse krediidasutuses ettevõtluskonto lepingu sõlmimise ja lõpetamise tingimusi.

Eelnõu § 5 lõike 1 kohaselt peab ettevõtluskonto avamise kohta olema leping sõlmitud enne esimese summa laekumist. Avada võib ühe ettevõtluskonto. Piirang kontode arvule on seatud maksuarvestuse selguse huvides.

Ettevõtluskonto puhul on sisuliselt tegemist krediidasutuses avatava tavapärase kontoga, mille kohta on maksumaksja andnud krediidasutusele eelnõu § 1 lõikes 2 sätestatud tingimustele vastava juhise. Juhise kohaselt peab krediidasutus:

1. broneerima ettevõtluskontole summa laekumise hetkel vastava maksusumma maksukohustuse katteks;
2. kandma maksustamisperioodile järgneva kuu 10. kuupäevaks eelmise punkti kohaselt broneeritud summad üle Maksu- ja Tolliametile.

Nimetatud juhise on vältimatu osa ettevõtluskonto maksustamiskorrast. Selle puudumine muudab maksustamise erikorra rakendamise tehniliselt võimatuks.

Paragrahvi 5 lõikes 2 täpsustatakse, et maksumaksja võib ettevõtluskonto sulgeda ja selle aluseks oleva lepingu lõpetada võlaõigusseaduses ettenähtud korras (VÕS § 720), seega igal hetkel, kui ettevõtluskonto maksustamise erikorda ei soovita enam kasutada. Kuna maksustamise erikord saab toimida üksnes juhul, kui eelpool kirjeldatud juhise kehtib, lõpeb ettevõtluskonto aluseks olev leping ka juhul, kui maksumaksja võtab tagasi seaduse § 1 lõikes 2 nimetatud juhise.

Konto sulgemine või juhise tagasivõtmine kalendrikuu keskel ei tähenda, et juhise võiks jääda maksu ülekandmise osas järgneval kuul täitmata. Kui kontole laekunud summalt on osa maksukohustuse katteks broneeritud, siis seaduse § 6 lõike 4 kohaselt peab krediidasutus broneeritud maksu maksuhaldurile tähtaegselt üle kandma olenemata sellest, kas juhise on sellel hetkel veel kehtiv või mitte.

Avatud ettevõtluskonto (erinevalt nt FIE äriregistri registreeringust) iseenesest täiendavat maksukohustus maksumaksjale kaasa ei too, mistõttu on ettevõtluskonto sulgemine mõistlik

ette võtta siis, kui maksumaksjal on kindel veendumus, et lähiajal maksuobjekti kuuluvaid tulusid ei teenita.

Paragrahvi 5 lõike 3 kohaselt peab krediidasutus esitamata viivitama maksuhaldurile andmed konto avamise ja sulgemise kohta. Maksuhaldurile tuleb esitada isiku üldandmed (nt isikukood) ning konto avamise ja sulgemise kuupäev ning seda tuleb teha elektroonselt. Kuna juhise tagasivõtmise korral lõpeb ettevõtluskonto aluseks olev leping, tuleb maksuhaldurile esitada andmed ka sellisel juhul.

Nende andmete põhjal teeb maksuhaldur vastavad kanded TÖR-s. Käesoleva eelnõuga MKS-s tehtavate muudatuste kohaselt on need andmed TÖR-s avalikult kättesaadavad. Tasu maksjal peab olema kindlus, et konkreetse tulu puhul tasub maksu ettevõtluskonto erikorra alusel maksu maksev isik.

Eelnõu § 6. Ettevõtlustulu maksu maksmine

Eelnõu §-s 6 sätestatakse maksu maksmise täpne kord. Reeglina täidetakse maksukohustus kas vahetult maksumaksja poolt või kinnipidaja kaudu. MKS § 6 lõike 3 kohaselt loetakse maksu kinnipidajaks isik, kes seadusega sätestatud tingimustel ja korras on kohustatud teise isiku tasumisele kuuluva maksusumma kinni pidama ja selleks määratud kontole kandma. Kuigi krediidasutuse kohustus broneerida maksu osa ja kanda see maksuhaldurile on olemuselt sarnane eeltoodud maksu kinnipidaja tegevuse kirjeldusega, ei saa krediidasutust antud õigussuhtes lugeda maksu kinnipidajaks. Krediidasutus täidab maksumaksja esitatud juhise. Juhise täitmise tulemusel ei muutu krediidasutus maksu kinnipidajaks ning talle ei kohaldu MKS-s maksu kinnipidajale sätestatud kohustused.

Paragrahvi 6 lõike 1 kohaselt edastab krediidasutus maksuhaldurile andmed iga ettevõtluskontole laekunud summa kohta. Laekumise andmete edastamise eesmärk on viia maksukohustuse arvestus krediidasutusest maksuhaldurile. See vähendab arvestatavalt krediidasutuste halduskoormust. Krediidasutus vabaneb maksukohustuse suuruse arvutamiseks vajalike näitajate tuvastamise kohustusest ning vastava infotehnoloogilise arenduse ettevalmistamisest.

Andmed tuleb edastada maksuhaldurile viivitamata pärast ettevõtluskontole mis tahes summa laekumist ja elektroonsel kujul. Info liigub (maksuhaldurile ja sealt tagasi) automaatselt, mis võimaldab sisuliselt kohest maksusumma broneerimist. See tagab, et ettevõtlustulu maksu kohustus saab täidetud, ilma et saaks tekkida maksuvõlg ja vajadus kulutada ressursse maksu sissenõudmisele.

Lisaks maksukohustuse arvutamisele on maksumaksja ja maksubaasi andmed vajalikud Eesti Haigekassale, Sotsiaalkindlustusametile ja Eesti väärtpaberite keskregistri pidajale sotsiaalsete tagatiste määramiseks. Nende andmete edastamise kohustus on sätestatud seaduse § 8 lõikes 5.

Paragrahvi 6 lõige 2 sätestab krediidasutuse kohustuse broneerida maksusumma. Teave maksukohustuse suuruse kohta saadakse maksuhaldurilt, kes edastab krediidasutusele maksukohustuse summa. Maksu osa broneeritakse igast ettevõtluskontole laekunud summast.

Paragrahvi 6 lõikes 3 sätestatakse maksu ülekandmise tähtaeg. Selle kohaselt tuleb maksustamisperioodi jooksul broneerimise teel kogunenud maks kanda maksuhaldurile

maksustamisperioodile ehk kalendrikuule järgneva kuu 10. kuupäevaks. Vältimaks erisuste kehtestamist on maksu tasumise tähtaeg sama, mis võlaõigusliku lepingu alusel teenuse eest saadud tasu maksustamisel.

Paragrahvi 6 lõike 4 eesmärk on reguleerida olukorda, kus ettevõtluskonto aluseks olev leping on lõpetatud enne seda, kui kalendrikuu jooksul ettevõtluskonto laekumistelt broneeritud maks on maksuhaldurile üle kantud. Vaatamata maksude ülekandmist kohustava juhise tagasivõtmisele, tuleb krediidasutusel kanda Maksu- ja Tolliameti kontole ettevõtluskonto lõppemiseni broneeritud ettevõtlustulu maks. Selle aluseks on seaduse § 6 lõige 4. Tasumise tähtaja osas tuleb lähtuda lõikes 3 sätestatust.

Eelnõu § 7. Maksumaksja registreerimine töötamise registris

Paragrahvis 7 sätestatu kohaselt peab maksuhaldur kandma ettevõtluskonto avanud isiku andmed MKS 3¹. jaos sätestatud töötamise registrisse ning kustutama need registrist konto lõppemisel.

Töötamise register on andmekogu, mis võimaldab koguda informatsiooni Eestis tööd tegevate füüsiliste isikute kohta. Ettevõtlustulu maksu maksja on oma olemuselt tööd tegev isik. Erinevalt teistest töötamise liikidest on TÖR nende andmete osas avalik. Andmete avalikustamine on vajalik tasu maksjale.

TÖR-i kantavat informatsiooni kasutatakse lisaks maksude arvestamise ja tasumise õigsuse kontrollimisele ka töötamise kestvusest ja saadud tasust sõltuvate toetuste, hüvitiste, pensionite määramisel, hüvitiste maksmise ja sotsiaalteenuste osutamise õigsuse järelkontrolli tegemisel ning ravikindlustuskaitse perioodi arvestamisel. Kirjeldatud andmete kasutamise vajadus tekib ka ettevõtlustulu maksu maksja puhul. Vältimaks erinevate kanalite kasutamist, edastatakse ettevõtlustulu maksu maksjat puudutavad andmed sama kanali ehk TÖR-i kaudu.

Kuigi reeglina teeb töötamise registri kandeid tööd võimaldav isik, siis antud isikute grupi puhul on see ülesanne pandud maksuhaldurile. Eriregulatsioon TÖR-i kandmise osas on kehtestatud eeskätt eesmärgiga võimaldada ettevõtluskonto kasutamist võimalikult madala halduskoormusega.

Eelnõu § 8. Ettevõtlustulu maksu laekumine

Paragrahv 8 täpsustab, kuidas jagatakse maksuhalduri kontole laekunud ettevõtlustulu maks. Sättes määratakse nii maksulaekumise saajad, erinevate saajate vahel maksu jagamise reeglid kui ka laekumise aeg.

Paragrahvi 8 lõige 1 sätestab ettevõtlustulu maksu laekumise põhimõtted. Ettevõtlustulu maksu puhul on sisuliselt tegemist koondmaksuga tulumaksust, sotsiaalmaksust ja kohustusliku kogumispensioni maksest. Ettevõtlustulu maks laekub vastavalt eelloetletud maksuseadustes ja nende alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud reeglitele.

TuMS-s reguleerib maksu laekumist § 5, mille kohaselt laekub tulumaks kohaliku omavalitsuse üksusele ja riigile. Sätte kohaselt laekub kohaliku omavalitsuse üksusele summa, mis on võrdne 11,6% residendist füüsilise isiku maksustatava tuluga. Tulumaksu ülekandmise täpsemad reeglid on kehtestatud vastava rahandusministri määrusega. Kõiki eelnimetatud põhimõtteid tuleb järgida ettevõtlustulu maksu tulumaksu osa jagamisel.

SMS-s reguleerib sotsiaalmaksu laekumist § 10. Kuna ettevõtlustulu maks tasutakse kuupõhiselt, on viide toodud üksnes neile SMS § 10 lõigetele, mis reguleerivad kuupõhiselt kogutava sotsiaalmaksu laekumist. Sätte kohaselt laekub sotsiaalmaks riikliku pensionikindlustuse ja ravikindlustuse vahenditesse, II pensionisambaga liitunud isikute puhul lisaks ka Eesti väärtpaberite keskregistri pidajale. Säte sisaldab täpseid jagamise määrasid eraldi neile, kes on II pensionisambaga liitunud (§ 10 lõige 4) ja neile, kellel puudub kohustus tasuda kogumispensioni makset (SMS § 10 lõige 2). Maksu laekumise tähtaeg on sätestatud sama paragrahvi esimeses lõikes. Nimetatud reeglitest tuleb lähtuda ka ettevõtlustulu maksu sotsiaalmaksu osa jagamisel.

Kogumispensionide seaduses on kohustusliku kogumispensioni makse laekumise reeglid sätestatud §-s 12. Selles on täpsustatud nii makse saaja kui ka makse ülekandmise tähtaeg. Need reeglid tuleb aluseks võtta ka ettevõtlustulu maksu kohustusliku kogumispensioni makse osa jagamisel.

Eelnõu § 8 lõiked 2 ja 3 täpsustavad igale maksule vastava osa suurused. Ettevõtlustulu maks jagatakse nimetatud kolme maksuliigi vahel vastavalt nende maksude nominaalsetele määradele. Seega II pensionisambaga liitunute puhul jaguneb laekunud maks järgmiselt: tulumaksu osa on 20/55, sotsiaalmaksu osa on 33/55 ja kogumispensioni makse osa on 2/55 ettevõtlustulu maksust. II pensionisambaga mitteliitunute puhul on määrad järgmised: tulumaksu osa 20/53 ja sotsiaalmaksu osa 33/55. Kuna ettevõtlustulu maksu määr ei sõltu II pensionisambaga liitumisest, kantakse nimetatud sambaga liitunud isiku puhul tulumaksuks ja sotsiaalmaksuks sama tulu puhul väiksem summa kui II pensionisambaga mitteliitunud isiku puhul.

Eelnõu § 8 lõikes 4 sätestatakse täpsustus TuMS-i alusel kohaliku omavalitsuse üksusele kantava eraldise arvutamiseks. Selle arvestuse aluseks võetav tulu ei sisalda sotsiaalmaksu kohustust. Ettevõtlustulu maksu puhul samaväärse baasi saamiseks vähendatakse ettevõtluskontole laekunud summasid ettevõtlustulu maksu sotsiaalmaksu osa võrra.

Eelnõu § 8 lõikes 5 täpsustatakse Eesti Haigekassale, Sotsiaalkindlustusametile ja Eesti väärtpaberite keskregistri pidajale maksukohustuslaste registris olevate andmete edastamise reegleid. Andmed edastatakse samade põhimõtete kohaselt, mis on kehtestatud sotsiaalmaksu ja kohustusliku kogumispensioni makse edastamisele.

Eelnõu § 9. Ettevõtlustulu maksust sotsiaalkaitseks ettenähtud hüvitiste maksmise ja selle suuruse arvutamise alused

Sätte eesmärk on kirjeldada üldiseid põhimõtteid, mis on seotud sotsiaalmaksu alusel sotsiaalsete tagatiste arvutamise, mille osas tekivad teatud erisused ettevõtlustulu maksu tõttu. Sellega välditakse igas vastavas seaduses samasisulise sätte kehtestamist.

Eelnõu § 9 lõikes 1 täpsustatakse, et sättes loetletud seadustes käsitatakse sotsiaalmaksuna ka ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse alusel makstud maksu sotsiaalmaksu osa. Kõikide nimetatud seaduste alusel arvestatakse rahalisi sotsiaalkindlustushüvitisi, kuid neis viidatakse üksnes sotsiaalmaksule. Vältimaks kõikidesse nimetatud seadustesse vastava muudatuse lisamist, tuuakse see käesolevas lõikes üldpõhimõttena.

Eelnõu § 9 lõikes 2 sätestatakse, et pensioni ja vanemahüvitise määramisele ning maksmisele kohaldatakse riikliku pensionikindlustuse seadust (edaspidi *RPKS*) ja perehüvitiste seadust (edaspidi *PHS*) arvestades käesoleva seaduse erisusi.

Vanaduspensioni (I sammas) saamiseks peab isikul olema vähemalt 15 aastat pensionistaaži, kuid üks aasta pensionistaaži tekib vaid juhul, kui kalendriaasta kohta on makstud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa vähemalt töötasu alammääralt (*RPKS* § 30). Kui ettevõtluskonto kasutaja maksab kalendriaastas sotsiaalmaksu vähem, ei teki tal sel aastal ühte täisaastat pensionistaaži, vaid selle suurus arvutatakse proportsionaalselt.

Pensioni suurus koosneb kolmest osast (baasosa, staažiosa ja kindlustusosa). Kindlustusosa jaoks arvutatakse igal kalendriaastal kindlustusosak. Kindlustusosaku suurus sõltub samuti kalendriaastal makstud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa suuruselt. Sel juhtumil toimub võrdlus Vabariigi Valitsuse kinnitatud isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa keskmise suurusega. Mida väiksem on ettevõtluskonto kasutaja makstud sotsiaalmaks, seda väiksem on ka selle aasta kindlustusosak.

Vaatamata erisustele vanemahüvitise ja pensioni arvestamisel, on ettevõtluskonto kasutamisel tagatud isikutele siiski parem sotsiaalne kaitse, kui olukorras, kus isik küll teenib tulu, ent sotsiaalmaksu ei maksa.

Vanemahüvitise ja pensioni suuruse arvutamisel võetakse ettevõtluskonto kaudu makstud sotsiaalmaks arvesse tavapäraselt. Kui ettevõtluskonto kasutaja saab lisaks tulu ka tööandjalt, võetakse arvesse ka tööandja arvestatud sotsiaalmaks, st sotsiaalmaks summeeritakse.

Kui isik saab tulu üksnes ettevõtluskonto kaudu, tagab see talle teatud juhtudel väiksema vanemahüvitise võrreldes tema teenitud muu aktiivse tuluga. Erisuse tegemine on põhjendatud, kui võrd vanemahüvitise suurus sõltub eelnevalt makstud sotsiaalmaksust, mida ettevõtluskonto kasutaja maksab võrreldes teistega oluliselt väiksemas määras. Samas pakub riik ettevõtluskonto kasutajale väiksemat maksukoormust, lihtsust ja bürokraatiavabadust, st isik ei pea esitama aruandeid ega tegelema raamatupidamisega. Vanemahüvitise puhul on oluline ka võimalike kuritarvituste vältimine. Vanemahüvitise arvutamise aluseks võetakse eelneva kalendriaasta sotsiaalmaks ning kui riik annaks võimaluse tagada kõrge vanemahüvitis ligikaudu pooleteiseks aastaks makstes sotsiaalmaksu ettevõtluskonto kaudu oluliselt madalama maksumääraga, võib see motiveerida isikuid kasvõi ajutiselt registreerima ennast madalamate maksude maksmise eesmärgil ümber ettevõtluskonto kasutajaks. Seetõttu tehakse teadlik erisus vanemahüvitise suuruse arvutamisel ning tagatakse ettevõtluskonto kasutajale teatud juhtudel väiksem vanemahüvitis (kuid seda siiski makstud sotsiaalmaksust lähtuvalt) kui oli isiku tegelik tulu.

Vanemahüvitise suurus ei teki erisust juhul, kui ettevõtluskonto kaudu makstud sotsiaalmaksu alusel arvutatud vanemahüvitise suurus on väiksem kui alampalk. Siis makstakse vanemahüvitist sarnaselt kõigile teistele *PHS* § 40 lõike 1 alusel, s.o alampalga ulatuses. Teisalt on vanemahüvitise ja sotsiaalmaksuga maksustatava tulu samaaegse saamise korral ettevõtluskonto kasutaja mõnevõrra soodsamas olukorras, kuna vanemahüvitise vähendamisel vähendatakse tema vanemahüvitist väiksemas ulatuses (vähendamise aluseks on samuti sotsiaalmaksu alusel arvutatud tulu, mis ettevõtluskonto kasutajal tulenevalt madalamast maksumäärast on arvutuslikult väiksem).

Kehtiva PHS kohaselt saab isik vanemahüvitist ka juhul, kui tema eest sotsiaalmaksu makstud ei ole. Sel juhul makstakse vanemahüvitist selle määras (2017. a on vanemahüvitise määr 430 eurot). Isikutele aga, kelle eest on sotsiaalmaksu makstud, ent selle alusel arvatud vanemahüvitis jääb alla alampalga, tagatakse vanemahüvitis alampalga ulatuses (2017. a 470 eurot). Seega on isikule töötamine ja sotsiaalmaksu maksmine soodsam, tagades suurema vanemahüvitise võrreldes maksude mittemaksmisega.

Näide: ettevõtluskonto kasutaja teenib aastas nelja kuu jooksul igas kuus 350 eurot. Sellelt tasult makstud sotsiaalmaksu alusel arvatud vanemahüvitise suurus jääb alla alampalga. Vastavalt kehtivale perehüvitiste seadusele makstakse isikule sellisel juhul vanemahüvitist alampalga ulatuses, s.o 2017.a 470 eurot.

Vanemahüvitise vähendamise näide vanemahüvitise saamise ja sotsiaalmaksuga maksustatava tulu samaaegse teenimise korral:

Isik 1 (nt töötasu saaja): vanemahüvitis 600 eurot, samaaegne palgatulu 500 eurot, sotsiaalmaks 165 eurot (so $500 \times 33\%$). Tavapäraselt toimuks vähendamine järgmiselt: $600 - (500-430):2 = 565$ eurot. Vanemahüvitise vähendatud suuruseks oleks 565 eurot.

Isik 2 (ettevõtluskonto kasutaja) sama vanemahüvitise ja tulu suurusega: kui tulu on 500 eurot, siis sellelt sotsiaalmaksu osa on 60 eurot ($500 \times 20\%$ on 100 eurot, millest sotsiaalmaksu osa on 33/55 ehk 60 eurot). Sotsiaalmaksu põhjal arvatud teenitud tulu suuruseks on 182 eurot (mitte 500 eurot). Kuna arvestuslik teenitud tulu (182 eurot) jääb alla vanemahüvitise määra (alla 430 eurot), siis vanemahüvitist ei vähendata.

Esimese isiku puhul vanemahüvitist vähendati, sest sotsiaalmaksu alusel arvatud tulu suurus (500 eurot) oli suurem kui vanemahüvitise määr. Teise isiku puhul oli tegelik tulu samuti 500 eurot, ent sotsiaalmaksu alusel arvatuna saadi vanemahüvitise määrast väiksem tulu. Siin ongi ettevõtluskonto kasutaja soodsamas olukorras, s.o vanemahüvitis ja tegelik tulu olid mõlemal samad, ent vanemahüvitist vähendati vaid esimesel juhul.

Eelnõu § 10. Kogumispensionide seaduse muutmine

Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse kehtestamise tõttu tuleb muuta ka kogumispensionide seadust. KoPS § 7 täiendatakse lõikega 2¹, milles täpsustatakse, et ettevõtluskontole laekunud summadel tasutakse kohustusliku kogumispensioni makset nii, nagu selle näeb ette ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seadus (§ 10). Sellisel juhul ei kohaldata KoPS § 7 lõikes 1 ega §-des 8, 9 ja 11 sätestatud. Kui üldiselt on makse tasumisel aluseks SMS § 2 lõike 1 punktides 1–6, 8 ja 9 ning § 6 lõike 1 punktis 2 nimetatud tasud (KoPS § 7 lõige 1), siis antud juhul see nii ei ole. KoPS §-d 8, 9 ja 11 reguleerivad vastavalt makse tasumise perioodi, makse määra ja makse tasumise korda, mis ettevõtluskontole laekunud summade puhul tulenevad kõik ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seadusest.

Eelnõu § 11. Krediidasutuste seaduse muutmine

Eelnõu § 11 punktiga 1 täiendatakse KAS § 88 lõike 4² punkti 2, et anda krediidasutusele õigus ja teisalt kohustus seoses oma seadusest tulenevate ülesannete täitmisega avaldada pangasaladust sisaldavaid andmeid seoses ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse kehtestamisega.

Kõikides Euroopa riikides, sõltumata õigussüsteemist, tunnustatakse panga ja kliendi vahelise suhte konfidentsiaalsust, mille kohaselt pank on õiguslikult kohustatud hoidma oma kliendi

finantsasju puudutatavat informatsiooni saladuses. Krediidiasutuse konfidentsiaalsuse kohustus, see tähendab kohustus hoida pangasaladust, on rajatud kliendi privaatsuse õigusele. Traditsiooniliselt on pangasaladuseks peetud isiku rahalist seisut, milline on kõige tugevamini kaitstav hüve, ja tehinguid puudutatavat informatsiooni. Pangasaladusena käsitatakse kõiki andmeid ja hinnanguid, mis on krediidiasutusele teatavaks saanud tema või teise krediidiasutuse kliendi kohta. Eeltoodu kehtib ka ettevõtluskontol kajastuva teabe kohta. Kehtiva KAS § 88 lõike 4² aluseks on pankadele seadusest tulenevad kohustused edastada pangasaladuseks olevaid avaliku võimu teostajatele teatud õigusaktidega kehtestatud alustel ja vormis. Seega säte on viiteline ja ei ava lõpuni krediidiasutuse õigusi ja kohustusi teabe edastamisel. Kehtiva seaduse alusel on krediidiasutus kohustatud Maksu- ja Tolliametile avaldama pangasaladuseks olevat teavet maksukorralduse seaduses, maksualase teabevahetuse seaduses ning TuMS §-s 57² sätestatud juhtudel ja ulatuses. Sätet täiendatakse viitega ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seadusele. Krediidiasutus on kohustatud edastama Maksu- ja Tolliametile ettevõtluskontoga seotud pangasaladuseks olevat, kui maksumaksja on sõlminud krediidiasutusega ettevõtluskonto avamise kohta spetsiaalse lepingu. Krediidiasutus edastab viivitamata Maksu- ja Tolliametile elektroonsel kujul andmeid füüsilise isiku kohta, kes on ettevõtluskonto avamiseks lepingu sõlminud, selle lõpetanud või võtnud tagasi juhise ettevõtluskontol ettevõtlustulu maksu määrale vastav summa Maksu- ja Tolliameti kasuks broneerimise ning vastav summa üle kanda Maksu- ja Tolliametile ülekandmise kohta. Vaadeldava sätte alusel on krediidiasutusel kohustus edastada Maksu- ja Tolliametile elektroonsel kujul andmeid iga ettevõtluskontole laekunud summa kohta maksukohustuse suuruse arvutamiseks.

Eelnõu § 11 punktiga 2 täiendatakse krediidiasutuste seadust uue §-ga 89². Vaadeldav säte annab krediidiasutustele võimaluse osutada uut spetsiifilist teenust – ettevõtluskonto teenust. Ettevõtluskonto on krediidiasutuses avatud eriliigiline konto, millel on samaaegselt ka tavapärase maksekonto funktsioonid. Makseteenuse lepingut (mida praktikas nimetatakse sageli ka kontolepinguks) peetakse õigusteoorias abstraktseks võlaõiguslikuks lepinguks, mis samas sisaldab ka kausaalse lepingu elemente (näiteks kokkuleppeid tasaarvestuse kohta, mis on teatud tingimustel/ulatuses kausaalne leping). Abstraktsiooni printsiibi kohaselt tuleb lepingu kehtivust hinnata muudest (eelnend) tehingutest sõltumatult.

Ettevõtluskonto puhul prevaleerivad kausaalse lepingu tunnused, kuna ettevõtluskonto on seostatud füüsilise isiku maksukohustusega ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse alusel. Ettevõtluskonto omanik (s.o füüsiline isik, kellel on tulud seoses kaupade või teenuste müügiga teisele füüsilisele isikule või kaupade müügiga juriidilistele isikutele) kasutab krediidiasutuse spetsiifilist teenust, mille puhul on oluline, millisel õiguslikul alusel ja kellelt raha laekub (laekumine seoses kaupade või teenuste müügiga teisele füüsilisele isikule); samuti on ettevõtluskonto spetsiifiline tunnus see, et ettevõtluskonto omanik on andnud juhise raha kandmiseks Maksu- ja Tolliametile. Krediidiasutus võib sõlmida füüsilise isikuga lepingu ettevõtluskonto pidamise kohta ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduses sätestatud tingimustel. Üheaegselt peavad olema täidetud kõik alljärgnevad tingimused:

- kontot krediteeritakse vaid konkreetsete, ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduses sätestatud summadega, s.o füüsilisele isikule teenuse osutamise eest või füüsilisele või juriidilisele isikule kaupade müügist saadud summadega, kusjuures kontoomanik/maksumaksja ise tagab laekumiste vastavuse eelnimetatud tingimusele;
- kontoomanik peab olema teinud tahteavalduse (andnud käsundi), et krediidiasutus broneeriks (st piiraks kontol oleva raha käsutamist) kontol ettevõtlustulu maksu määrale vastav summa ulatuses Maksu- ja Tolliameti kasuks ja pärast vastava

lepingu sõlmimist võib lepingu sõlminud füüsilist isikut käsitleda maksumaksjana ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse tähenduses;

- kontoomanik, st maksumaksja on andnud juhise (püsimakse), et krediidasutus kannaks vastava maksusumma üle Maksu- ja Tolliametile ettevõtlustulu maksu seaduses sätestatud tähtaegadel.

Ettevõtluskontot iseloomustab see, et kontoomanikul/maksumaksjal on õigus käsutada/anda juhiseid konto debiteerimiseks 80 % kontole laekunud rahast. Kontoomanik/maksumaksja on andnud krediidasutusele õiguse ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduses sätestatud määrades broneerida teatud osa laekunud summadest maksukohustuse katteks Maksu- ja Tolliameti kasuks. Krediidasutus peab pidama ettevõtluskonto krediteerimiste ja debiteerimiste ning broneeringute kohta täpset arvestust.

Ettevõtluskontole kohaldatakse maksekonto lepingu kohta võlaõigusseaduses sätestatud koos ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduses sätestatud erisustega.

Eelnõu § 12. Maksukorralduse seaduse muutmine

MKS muutmise eesmärk on täiendada riiklike maksude loetelu uue maksuga ning täpsustada selle kehtestamisest tulenevalt töötamise registri reegleid ja maksekonto kaudu maksuvõla sundtäitmise põhimõtteid.

Eelnõu § 12 punktiga 1 täiendatakse MKS § 3 lõikes 2 toodud riiklike maksude loetelu ettevõtlustulu maksuga. MKS, kui maksuõiguse üldosa reguleeriv seadus, ei sätesta, millistel juhtudel on uue eraldiseisva maksu kehtestamine lubatud või põhjendatud ning millistel mitte. Kuigi maks laekub samadesse kohtadesse, mis tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni makse puhul, kehtestatakse uus riiklik maks. Uus maks on kehtestatud maksusüsteemi õigusselguse ja lihtsuse huvides. Erinevatesse maksuseadustesse ettevõtlustulu maksu objektiks oleva tulu maksustamise kohta erireeglite kehtestamine tekitaks maksukohustusest ülevaate saamisel maksumaksjates probleeme ning seda on maksu kehtestamisel soovitud vältida. Samuti sisaldab eelnõu sätteid, mille lisamine mõnesse teise kehtivasse seadusesse ei ole nende olemuse tõttu võimalik (nt maksu laekumine, maksmise kord).

Eelnõu § 12 punktides 2 ja 3 tehakse muudatused töötamise registrit puudutavates sätetes. Punktis 2 täpsustatakse töötamise mõistet ning töötamiseks loetakse ka eelnõu §-s 1 nimetatud kauba müümist ja teenuse osutamist. Eelnõu § 12 punktiga 3 täiendatakse töötamise registrisse kantavate isikute loetelu ettevõtlustulu maksu maksjaga.

Eelnõu § 12 punktiga 4 täiendatakse MKS §-s 27 toodud maksusaladuse hulgast välistatud juhtude loetelu. Punktis 4 toodud muudatusega lisatakse sellesse loetellu ettevõtlustulu maksu maksja kohta töötamise registrisse kantud andmed. Selle tulemusel muutub töötamise register selles osas n-õ avalikuks ehk neid andmeid võib avaldada igähele ilma piiranguteta. Andmete avalikustamine on vajalik selleks, et kolmandad isikud saaksid täita oma maksukohustust õigesti.

Eelnõu § 12 punktiga 5 tehakse muudatus maksuvõla sundtäitmise sätetes. Eelnõuga muudetakse MKS § 131, mis kehtestab pangakonto arestimise põhimõtted. Ilma erisusi kehtestamata peaks krediidasutus arestima maksuhalduri esitatud sundtäitmise korralduse alusel kontole laekunud vahenditest kogu töötasu alammäära ületava osa. Seega ka

ettevõtlustulu maksu katteks broneeritud osa. Selleks, et säilitada ettevõtlustulu maksu arvestuse ja selle tasumise arusaadavus ja lihtsus nii maksumaksjale kui ka krediitiasutusele, välistatakse ettevõtlustulu maksu osa MKS § 131 sundtäimise kohaldamisalast.

Eelnõu § 13. Ravikindlustuse seaduse muutmine

Ettevõtluskonto kasutaval isikul tekib ravikindlustuskaitse sarnastel põhimõtetel, mis teenus osutamiseks sõlmitud võlaõiguslike lepingu puhul ehk ettevõtluskonto rakendamisel eeldab kindlustuskaitse saamine eelneval kuul vähemalt kuumääralt arvutatud sotsiaalmaksu ravikindlustuse osaga võrdse summa laekumist Eesti Haigekassale. Ravikindlustuskaitse saamine ainult ettevõtluskonto alusel eeldab 2018. aastal kuus vähemalt 1300-eurose tulu teenimist⁴. Täiendavalt rakendatakse sotsiaalmaksu summeerimist teenuse osutamiseks sõlmitud võlaõiguslike lepingute alusel tasutud sotsiaalmaksuga.

Eelnõu § 13 punktiga 1 täiendatakse RaKS § 5 lõiget 2 punktiga 5¹, millega täiendatakse kindlustatud isikute loetelu ettevõtlustulu maksu maksjaga. Ettevõtlustulu maks sisaldab ka sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa, mis kantakse üle ravikindlustuse eelarvesse. Kindlustuskaitse saamise eelduseks on, et sotsiaalmaksu makstakse ettevõtlustulu maksult või summeeritult RaKS § 5 lõike 2 punktis 5 sätestatud võlaõiguslikelt lepingutelt ja ettevõtlustulu maksult kokku ühes kuus vähemalt sotsiaalmaksu miinimumkohustuse ulatuses. Sotsiaalmaksu miinimumkohustuse mõiste RaKS-i tähenduses on sätestatud selle § 5 lõike 4 punktis 4, st et kindlustuskaitse saadakse juhul, kui isik maksab või tema eest makstakse sotsiaalmaksu SMS § 9 lõike 1 punkti 2 alusel vähemalt eelarveaastaks riigieelarvega kehtestatud kuumääralt arvutatuna.

Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse § 4 sätestab ettevõtlustulu maksu määrad ning neilt arvestatava sotsiaalmaksu osa määra §-s 8. Ettevõtlustulu maksu maksjale laekub tulu võlaõiguslike lepingute alusel, mistõttu on kindlustuskaitse saamiseks vajalik panustada ravikindlustussüsteemi võrdselt teiste võlaõiguslike lepingute alusel töötavate isikutega (vt RaKS § 5 lõige 2 punkt 5). Kindlustuskaitse saamise arvestuslikuks aluseks on sotsiaalmaksuseaduse alusel makstav sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa riigieelarvega kehtestatud kuumääralt arvutatuna. Näiteks eeldab ravikindlustuskaitse saamine ainult ettevõtluskonto tulu alusel 2018. aastal kuus vähemalt 1300-eurose tulu teenimist, kui riigieelarvega kehtestatakse 2018. aasta kuumääraks 470 eurot, millelt sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa on 61,10 eurot. Ettevõtluskonto tulult ja RaKS § 5 lõikes 2 punktis 5 sätestatud võlaõiguslike lepingute alusel makstava sotsiaalmaksu summeerimisel arvestatakse miinimumkohustust vastavalt ettevõtluskonto tulule ja võlaõiguslikele lepingutele kehtestatud sätetele.

Eelnõu § 13 punktiga 2 täiendatakse RaKS § 8 pealkirja sõnadega „ettevõtlustulu maksu maksja“. Paragrahv 8 reguleerib juriidilise isiku juhtimis- ja kontrollorgani liikme ning võlaõigusliku lepingu alusel töö- ja teenustasusid saava isiku kindlustuskaitse kestust. Kuna ka ettevõtluskonto puhul on tegemist võlaõiguslike lepingutega, siis reguleeritakse ettevõtlustulu maksu maksja kindlustuskaitse selles paragrahvis.

Eelnõu § 13 punktiga 3 täiendatakse RaKS § 8 lõikega 1¹, millega sätestatakse ettevõtlustulu maksu maksja kindlustuskaitse tekkimine ravikindlustuse andmekogusse kande tegemisest pärast ettevõtlustulu maksu laekumist ja/või RaKS-i § 5 lõike 2 punktis 5 nimetatud

⁴ Arvutatud 2018.a kehtiva sotsiaalmaksu minimaalse kohustuse põhjal.

võlaõiguslike lepingute alusel makstava sotsiaalmaksu deklareerimist ühes kuus vähemalt miinimumkohustuse ulatuses.

Eelnõu § 13 punktidega 4-6 täiendatakse ettevõtluskontoga seotud andmete esitamise ja kindlustuskaitse peatumise ja jätkumise sätteid. Eesti Haigekassale esitab andmed Maksu- ja Tolliamet.

Eelnõu § 13 punktiga 7 muudetakse RaKS § 22. RaKS § 22 sätestab Eesti alalise elaniku, Eestis tähtajalise elamisloa või elamisõiguse alusel elava inimese kindlustatud isikuga võrdsustamise lepingu alusel (nn vabatahtlikult haigekassaga sõlmitav leping). Lõike 1 punkt 1¹ sätestab kindlustatute loetelu, kellel on õigus lepingu sõlmimiseks eelneval kalendriaastal vähemalt 12-kordselt kuumääralt arvatud sotsiaalmaksu korral. Loetellu lisatakse kindlustatud olnud ettevõtlustulu maksu maksja.

Eelnõu § 13 punktiga 8 asendatakse tekstiosa „§ 5 lõike 2 punktides 4 ja 5“ tekstiosaga „§ 5 lõike 2 punktides 4, 5 ja 5^{1c}“. Paragrahvi 51 lõike 2 teine lause sätestab loetelu, kellele makstakse sünnitushüvitist ilma rasedus- ja sünnituspuhkuseta. Muudatusega lisatakse loetellu ka ettevõtlustulu maksu maksja.

Eelnõu § 13 punktiga 9 asendatakse tekstiosa „§ 5 lõike 2 punktides 4 ja 5“ tekstiosaga „§ 5 lõike 2 punktides 4, 5 ja 5^{1c}“. Paragrahvi 51 lõike 3 teine lause sätestab loetelu, kellele makstakse lapsendamishüvitist ilma lapsendamispuhkuseta. Muudatusega lisatakse loetellu ka ettevõtlustulu maksu maksja.

Eelnõu § 13 punktiga 10 täiendatakse RaKS § 53 lõikega 4¹ ning sätestatakse, et oma töövõimetuslehele teeb ettevõtlustulu maksu maksja ise seitsme kalendripäeva jooksul töövõimetuslehe lõpetamisest X-tee liidese kaudu hiljemalt 90. kalendripäeval alates töövõimetuslehel märgitud tööle asumise päevast. Muudatus on vajalik, kuna ettevõtlustulu maksu maksjal puudub lepingu teine pool, kes teeks töövõimetuslehele kanded. Selles osas on regulatsioon sarnane füüsilisest isikust ettevõtjaga, kes teeb samuti kanded oma töövõimetuslehele ise.

Eelnõu § 13 punktiga 11 asendatakse RaKS § 55 lõike 1 esimeses lauses tekstiosa „§ 5 lõike 2 punktides 1, 2, 4 ja 5“ tekstiosaga „§ 5 lõike 2 punktides 1, 2, 4, 5 ja 5^{1c}“. Paragrahvi 55 lõige 1 sätestab kalendripäeva keskmise tulu arvutamise andmed. Tulu arvutatakse Maksu- ja Tolliameti esitatud andmete ja kindlustatud isikute esitatud andmete alusel. Muudatusega lisatakse isikute loetellu ka ettemaksukonto maksu maksja.

Eelnõu § 13 punktiga 12 täiendatakse RaKS § 55 lõikega 1¹. Paragrahv 55 sätestab ajutise töövõimetuslehe hüvitise kalendripäeva keskmise tulu arvutamise. Muudatusega sätestatakse, et ettevõtlustulu maksult tasutud sotsiaalmaksu puhul arvutatakse kalendripäeva keskmine tulu sarnaselt teistele võlaõiguslike lepingute alusel töö- või teenustasusid saavate isikutega. Muudatus on vajalik, et tagada kindlustatud isikute võrdne kohtlemine ja ravikindlustusvahendite otstarbekas kasutamine samas summas ravikindlustusse panustavate isikute puhul. Näiteks maksab ettevõtlustulu maksu maksja lubatud maksimaalse tulu korral kaks korda vähem sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa, kui keskmist palka saav palgatööline, ja 2/3 vähem, kui samaväärset töötasu saav palgatööline. Vaata ka selgitusi käesoleva paragrahvi punktis 1.

Eelnõu § 13 punktides 13 ja 14 asendatakse RaKS § 55 lõigetes 5 ja 6 tekstiosad „§ 5 lõike 2 punkti 4 või 5“ tekstiosadega „§ 5 lõike 2 punkti 4, 5 või 5^{1c}“. Nimetatud sätted reguleerivad

kalendripäeva keskmise tulu arvutamist muu hulgas võlaõiguslike lepingute alusel töötavate isikute puhul. Loetelusse lisatakse ka ettevõtlustulu maksu maksja.

Eelnõu § 13 punktis 15 asendatakse § 56 lõikes 1² tekstiosa „§ 5 lõike 2 punktides 1, 2, 4 ja 5“ tekstiosaga „§ 5 lõike 2 punktides 1, 2, 4, 5 ja 5¹“. Muudatusega lisatakse kindlustatud isikute loetellu, kes saavad raseduse korral haigushüvitist alates teisest haiguse päevast, ka ettevõtlustulu maksu maksja.

Eelnõu § 13 punktis 16 asendatakse RaKS § 58 lõikes 3 tekstiosa „§ 5 lõike 2 punktides 4 ja 5“ tekstiosaga „§ 5 lõike 2 punktides 4, 5 ja 5¹“. Lõige 3 sätestab sünnitushüvitise õiguse 140 kalendripäevaks muu hulgas ka võlaõigusliku lepingu alusel töötavale kindlustatud isikule. Loetellu lisatakse ka ettevõtlustulu maksu maksja.

Eelnõu § 13 punktiga 17 muudetakse RaKS § 60 lõike 1 punkti 5. Paragrahv 60 sätestab piirangud, millal isikul ei ole õigust saada töövõimetuse hüvitist. Punkti 5 täiendatakse ja sätestatakse, et isikul ei ole õigust hüvitisele, kui ta saab töövõimetuse aja eest ka ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduses nimetatud sotsiaalmaksuga maksustatavat tulu.

Eelnõu § 14. Sotsiaalmaksuseaduse muutmine

Eelnõu § 14 punktiga 1 täiendatakse SMS § 2 uue lõikega, mille eesmärgiks on selgelt tuua välja põhimõtte, et sama tulu kahe erineva maksuseaduse alusel ei maksustata.

Samalt tasult võib tekkida maksukohustus nii tasu maksjal (nt SMS § 2 lõike 1 punkti 6 alusel), kui ka selle saajal ettevõtluskonto raames. SMS § 2 lisatava uue lõike kohaselt ei maksustata sotsiaalmaksuseaduse alusel sotsiaalmaksuga tulu, mis maksustatakse ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse alusel. Nimetatud põhimõtte rakendamine eeldab, et tasu maksja ja saaja on kokku leppinud, et makstav tasu maksustatakse ettevõtluskonto raames. Lisaks annab TÖR-i kanne väljamakse tegijale võimaluse kontrollida, kas tulu saaja on avanud krediidasutuses vastava konto.

Eelnõu § 14 punktiga 2 muudetakse SMS § 6 lõike 1 punkti 8, mis täpsustab tingimusi, millal on riigil kohustus tasuda kindlustuskaitse tagamiseks sotsiaalmaksu. Nimetatud sotsiaalmaksuseaduse punkti alusel tagab riik ravikindlustuse kindlustatud isiku ülalpeetavale abikaasale, kes kasvatab ühte alla 8-aastast last või kolme alla 16-aastast last. Sättes on ravikindlustuse seadusele viitamise kaudu toodud loetelu kindlustatud isikutest, kelle abikaasad saavad taotleda riigipoolset sotsiaalmaksu maksmist. Uue kindlustatavate grupi (ettevõtlustulu maksu maksjad) lisandumisega täiendatakse SMS § 6 lõike 1 punktis 8 toodud viiteid ravikindlustuse seadusele.

Eelnõu § 15. Tulumaksuseaduse muutmine

TuMS muudetakse eesmärgiga vältida sama maksuobjekti maksustamist kahe erineva maksuseaduse alusel ning täpsustada maksuvaba tulu arvestamise reegleid.

Selleks, et välistada sama tulu maksustamine nii TuMS kui ka ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse alusel, täiendatakse TuMS §-i 1 uue lõikega 5 (**eelnõu § 15 punktiga 1**). Tegemist on SMS-s tehtud muudatusega samaväärse täpsustusega. Selle tulemusel ei pea

ettevõtlustulu maksu maksja lisaks ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seadusele maksma maksu ka TuMS alusel.

Punktis 2 tehakse muudatus TuMS § 23 lõikes 3. Nimetatud lõige sisaldab maksuvaba tulu arvestamise reegleid. 2018. aastal jõustuva redaktsiooni kohaselt suureneb maksuvaba tulu 500 euroni kalendrikuu kohta ning selle rakendamise õigus hakkab sõltuma tulu suurusest. Võrdse kohtlemise tagamiseks ja kuritarvituste vältimiseks täiendatakse tulude loetelu ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse alusel maksustatud tuluga.

Eelnõu § 15 punktides 3 ja 4 tehtava muudatuse eesmärk on vältida ettevõtluskonto kasutamisel tululiikidele osas kunstliku piirangu kehtestamist, mis seisneks juriidilistele isikutele ja FIE-dele teenuse osutamise keelus.

Ettevõtluskonto puhul võib realiseeruda oht, et juriidilised isikud või FIE-d suunavad olemasolevaid või tulevasi võlaõiguslike lepingute alusel teenust osutavaid või töölepingu alusel tööd tegevaid isikuid erikorra kaudu tasu saama, kuna kulude kokkuhoid oleks arvestatav – tööjõu maksukulu väheneks ca 60%⁵, kogu palgakulu väheneks ca 24%⁶. Üks riski maandamise instrumentidest oleks välistada maksu objektist juriidilistele isikutele ja FIE-dele teenuse osutamisest saadud summad. Selle riski maandamine on võimalik ka alternatiivse lahendusega - juriidilisele isikule on teenuste osutamine lubatud, kuid juriidilisel isikul tuleb tasuda sellelt nõ äriühingu tulumaksu (määraga 20/80). Selle tulemusel võrdsustub tööjõu ja ettevõtluskonto maksukoormus ning kaob motivatsioon suunata töötajaid osutama teenust ettevõtluskonto kaudu.

Taolise tulemuse saavutamiseks luuakse mõneti kunstlik konstruktsioon – ettevõtlustulu teenimiseks vajalik teenus loetakse tulumaksuga maksustamise mõtte ettevõtlusega mitteseotud kuluks. Selleks täiendatakse FIE-de puhul TuMS §-s 34 toodud tulust mittemahaarvatavate kulude loetelu füüsilisele isikule teenuse osutamise eest makstud summaga, mis on maksustatud ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse alusel (eelnõu § 15 lõige 3).

Sama põhimõtte laiendamiseks juriidilistele isikutele muudetakse TuMS § 51 lõike 2 punkti 1 (eelnõu § 15 lõige 4). Selles punktis toodud viidet TuMS §-le 34 täiendatakse viitega punktile 13, kus on nimetatud füüsilisele isikule teenuse osutamise eest makstud tasu, mis on maksustatud ettevõtluskonto raames. Selle tulemusel tuleb maksta tulumaksu nimetatud teenustasult nii juriidilisel isikul kui mitteresidendi Eestis asuval püsival tegevuskohal (TuMS § 53 lõike 5) alusel.

Eelnõu § 16. Täitemenetluse seadustiku muutmise

Eelnõu § 16 kohaselt muudetakse täitemenetluse seadustiku § 115 lõike 1 esimest lauset selliselt, et sissenõude võib pöörata võlgniku kontole, välja arvatud ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse alusel avatud kontole ettevõtlustulu maksu katteks broneeritud summa ulatuses.

Enamasti laekuvad füüsiliste isikute kontodele summad, millelt on juba maksud makstud. Ettevõtluskontole koguneb aga ettevõtlustulu maksu maksja poolt füüsilistele isikutele

⁵ Sama netotulu korral kehtivate määrade alusel arvatud maksusumma vs uue määra alusel arvatud maksusumma. Arvutuste aluseks 750-eurone netotulu.

⁶ Sama netotulu korral kehtivate määrade alusel tasu koos maksudega vs uue määra alusel tasu koos maksuga.

teenuste osutamisest ning füüsilisele- või juriidilisele isikule kaupade müümisest saadav summa, millelt ei ole veel maksud makstud ning summa laekumisel broneerib krediidasutus kontrol maksukohustusele vastava summa ettevõtlustulu maksu maksja maksukohustuse katteks. Seega ei ole õige võimaldada ka maksude osale sissenõude pööramise õigust, ehk ettevõtluskontole tervikuna sissenõude pööramist.

Eelnõu § 17. Tööturuteenuste ja –toetuste seaduse muutmise

Eelnõu § 17 punktiga 1 muudetakse töötuna arvelevõtmise tingimusi. TTTS § 2 punkti 3 järgi on töötu isik, kes ei tööta, on töötuna arvele võetud Eesti Töötukassas ja otsib tööd. TTTS § 6 lõikes 5 on sätestatud tegevused, millega hõivatuse korral isikut töötuna arvele ei võeta. Eelnõuga täiendatakse TTTS § 6 lõike 5 punkti 3 loetelu isikuga, kes osutab teenust või müüb kaupa, mis on ettevõtlustulu maksu maksuobjektiks.

Eelnõu § 17 punktiga 2 muudetakse töötutoetuse saamise tingimusi. Üldjuhul on isikul õigus töötutoetusele, kui ta oli töötuna arvelevõtmisele eelnenud 12 kuu jooksul vähemalt 180 päeva hõivatud TTTS § 26 lõikes 3 nimetatud töö või tööga võrdsustatud tegevusega. Eelnõuga täiendatakse TTTS § 26 lõige 3 punkti 2 uue töötamise liigiga: ettevõtlustulu maksu maksuobjektiks oleva kauba müümisega või teenuse osutamisega. Töötutoetuse saamise õiguse tekkimiseks vajalikku 180 päevast perioodi arvutatakse töötamise registri andmete alusel.

Eelnõu § 18. Töötuskindlustuse seaduse muutmise

Eelnõu §-ga 18 täiendatakse isikute, kes TKindLS mõttes ei ole kindlustatu, loetelu. Kehtiva TKindLS § 3 lõike 1 järgi on kindlustatu töötaja, ametnik, võlaõigusliku lepingu alusel teenust osutav füüsiline isik jne. TKindLS § 3 lõike 2 järgi ei ole kindlustatu isik, kes on FIE, kes peab avalik-õiguslikku ametit (notar, kohtutäitur jne) ja keda käsitatakse maksustamise alal FIE-na jne.

Eelnõuga täiendatakse TKindLS § 3 lõiget 2 punktiga 6. Eelnõu järgi ei ole kindlustatu isik, kes on ettevõtlustulu maksu maksja ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse alusel.

Kui isik ei ole kindlustatu, siis ei ole tal ka kohustust maksta töötuskindlustusmakset ja töötuks jäämise korral ei ole tal õigust töötuskindlustushüvitisele. Töötuskindlustushüvitise suurus oleneb isiku eelmise 12 kuu sissetulekust. Esimesel 100 päeval on hüvitise suurus 50% isiku eelnevast töö eest saadud tasust ja alates 101. päevast 40%. Minimaalne töötuskindlustushüvitis on 50% eelmise aasta töötasu alammäärast.

Kui isik, kes osutas teenust või müüs kaupa, mis oli ettevõtlustulu maksu objektiks, vähemalt 180 päeva töötuna arvelevõtmisele eelnenud 12 kuu jooksul, on tal õigus saada TTTS alusel töötutoetust. Töötutoetuse suurus on vähemalt 35% eelmise aasta töötasu alammäärast (2017. a 4,86 eurot päevas).

Kuigi isik, kes osutas teenust või müüs kaupa, mis oli ettevõtlustulu maksu objektiks, ei maksa töötuskindlustusmakset, on tal töötuks jäämise korral õigus tööturuteenustele, mida rahastatakse töötuskindlustusmaksest laekunud vahenditest ja osaliselt riigieelarvest.

Eelnõu § 19. Töövõimetoetuse seaduse muutmise

Eelnõu § 19 punktiga 1 täiendatakse TVTS § 12 lõikes 1 sätestatud töövõimetoetuse saamise tingimusi. TVTS alusel on õigus töövõimetoetusele isikul, kellel töövõime puudub ning isikul, kellel on osaline töövõime, kui see isik vastab TVTS § 12 lõikes 1 sätestatud tingimustele. Osalise töövõimega isikul on õigus töövõimetoetusele, kui ta töötab, otsib tööd (on töötuna arvele võetud) või ajutiselt ei tööta mõjuva põhjuse tõttu (õpib, on aja-, asendus- või reservteenistuses, kasvatab alla 3 aastast last jms). Töötamiseks loetakse kehtiva TVTS § 12 lõike 1 punkti 1 järgi töö tegemist avalikus teenistuses, töölepingu alusel või töövõtulepingu, käsunduslepingu või muu teenuse osutamiseks sõlmitud võlaõigusliku lepingu alusel. Eelnõuga lisatakse uus töö tegemise liik – sellise teenuse osutamine või kauba müümine, mis on ettevõtlustulu maksu maksuobjektiks.

Eelnõu § 19 punktiga 2 täiendatakse töövõimetoetuse suuruse ümberarvutamisel arvesse võetavate sissetulekute loetelu. TVTS § 13 lõike 3 järgi arvutatakse töövõimetoetuse suurus ümber, kui isiku sissetulek toetuse maksmise kuule eelnenud kalendrikuul ületab 90-kordset töövõimetoetuse päevamäära. Sellisel juhul vähendatakse toetust summa võrra, mis on pool tema sissetuleku ja 90-kordse päevamäära vahest. Sissetulekud, mida toetuse ümberarvutamisel arvesse võetakse, on sätestatud TVTS § 13 lõikes 5. Kehtiva seaduse järgi loetakse sissetulekuks muu hulgas tasusid, millelt makstakse sotsiaalmaksu SMS § 2 lõike 1 punktide 1, 3, 4, 6 ja 9 alusel. Eelnõuga täiendatakse SMS § 2 lõikega 9, mille järgi ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse alusel maksustatud summat ei maksustata täiendavalt sotsiaalmaksuga sotsiaalmaksu seaduse alusel.

Eelnõu §-s 1 on nimetatud summad, mis maksustatakse ettevõtlustulu maksuga. Arvestades, et SMS § 2 lõige 9 ei nimeta sissetulekut, vaid viitab sotsiaalmaksu maksmisele ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse alusel, täiendatakse eelnõuga TVTS § 13 lõiget 5 sissetulekuga, millelt makstakse makse ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse alusel. Kui ettevõtluskontole laekunud summa ületab 90-kordset toetuse päevamäära, vähendatakse töövõimetoetust summa võrra, mis on pool isiku sissetuleku ja 90-kordse päevamäära vahest.

Eelnõu § 20. Seaduse jõustumine

Seaduse viimases paragrahvis sätestatakse seaduse jõustumise. Sätte kohaselt jõustub seadus 2018. aasta 1. jaanuaril.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus on kasutusele võetud uus, hetkel kehtivates seadustes kasutamata termin

- *ettevõtluskonto*,

mis eelnõu § 1 lõike 2 kohaselt on füüsilise isiku nimel krediidasutuses avatud konto, millele kantakse käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud summad ja mille kohta on kontoomanik andnud krediidasutusele juhise broneerida kontol ettevõtlustulu maksu määrale vastav summa Maksu- ja Tolliameti kasuks ning vastav summa üle kanda Maksu- ja Tolliametile.

Mõiste on eristuv ja lihtsalt mõistetav. Eelnõu kasutab muus osas kehtivates õigusaktides kasutatavaid ja üldtuntud termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole otsest puutumust Euroopa Liidu õigusega, kuna aktiivse tulu sotsiaal- ja tulumaksuga maksustamine kuulub liikmesriikide pädevusse.

Eelnõu on seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 883/2004 rakendamisega. Tegemist on sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise reeglistikuga, mille eesmärk on hõlbustada tööjõu vaba liikumist ühenduse piires, tagades ühest riigist teise liikuvale töötajale kõik sotsiaalsed garantiid. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 883/2004 tugineb ühes riigis sotsiaalkindlustusmaksude maksmise põhimõttel ning sisaldab reegleid, millise riigi õigusakte konkreetses olukorras rakendatakse. Selle riigi siseriiklik õigus sätestab, kas maksukohustus konkreetses olukorras tekib või mitte.

Euroopa Kohtu kohtuasjas de Ruyter⁷ tehtud otsuse kohaselt kuulub sotsiaalkindlustuse koordineerimist reguleeriv määrus kohaldamisele ka nende maksude puhul, millest sihtotstarbeliselt finantseeritakse määruses toodud sotsiaalkindlustusalaseid riske. Seega tuleb kõnealuse maksu rakendamisel arvestada määruse reeglitega ning üldreegli kohaselt on maksu kogumise õigus üksnes riigil, kus tehakse tööd.

6. Seaduse mõjud

Ettevõtlustulu maksu regulatsioon mõjutab eelkõige väikeses mahus ettevõtlusega tegelevate isikute tegevust ja selle kaudu laiemalt riigi majandust. Eelnõu omab ka sotsiaalset mõju. Eelnõu meetmed ei mõjuta järgmisi valdkondi:

- regionaalareng;
- riigi julgeolek ja välissuhted;
- elu- ja looduskeskkond;
- kohaliku omavalitsuse korraldus.

Seetõttu ei ole nende mõju hinnatud.

Mõju valdkond: sotsiaalsed mõjud

1.1 Mõju avaldumisega seotud asjaolude kirjeldus:

Ettevõtluskonto kaudu tulu saanud isikute sotsiaalse kaitse tase on sama tulu juures madalam kui traditsioonilise VÕS-lepingu puhul, kuna maksukoormus on väiksem ja kõiki tööjõumakse ei maksta (nt töötuskindlustusmaks):

- Ettevõtluskonto kaudu tegutsedes peab tulu olema ravikindlustuse saamiseks suurem, kui reeglina kindlustuse saamiseks nõutav minimaalne summa (st eelmise aasta töötasu alammäär).
- Kuna sotsiaalsete tagatiste suurus sõltub sotsiaalmaksust ja ettevõtluskonto puhul on maksukoormus madalam (maksumäär on 20%, millest sotsiaalmaksu katteks läheb 33/55), tagab ettevõtluskonto kasutamine isikule teatud juhtudel väiksema pensioni, vanemahüvitise ning ajutise töövõimetuse hüvitise. Teiselt poolt vähendatakse vanemahüvitist väiksemas ulatuses, kui vanemahüvitise saamise ajal saadakse tulu ettevõtluskonto kaudu.

TKindIS kohaselt ei maksa töötuskindlustusmaks juriidilise isiku juhtimis- ja kontrollorgani liikmed ega FIE-d. Erikorra kehtestamisel lisandub veel üks sihtrühm, kes ei ole

⁷ Euroopa Kohus. Kohtuasi C-623/13, *Ministre de l'Économie et des Finances versus Gérard de Ruyter* (2014).

töötuskindlustusega kaetud ning töötuks jäämise korral ei saa eelnevast sissetulekust arvatatud töötuskindlustushüvitist.

1.2 Mõju olulisus

Mõju sihtrühm: Muudatuse sihtgrupiks on teenust osutavad või kaupa müüvad füüsilised isikud. Eristada saab kahte sihtrühma:

- 1) teenust osutavad või kaupa müüvad füüsilised isikud, kes hetkel ei deklareeri sellelt makse, kuid avavad muudatuse järel ettevõtluskonto ja hakkavad makse tasuma.
- 2) teenust osutavad või kaupa müüvad füüsilised isikud, kelle tulu maksustatakse üldises korras (sh FIE-na), kuid muudatuse järel avavad ettevõtluskonto.

Esimese sihtrühma puhul on sotsiaalne mõju positiivne – sotsiaalmaksu maksmise tulemusel tekivad või suurenevad sotsiaalsed garantiid. Teise sihtrühma jaoks võib mõju osutada negatiivseks – sotsiaalmaksu osa tasutakse vähem ning isik võib seetõttu jääda ilma ravikindlustuskaitsest või vähenevad tema sotsiaalkaitse hüvitised võrreldes olukorraga kui ta tegutses FIE-na.

Mõju ulatus: Mõju ulatus on väike. Ettevõtluskonto maksustamise erikorraga valimine lähtub isiku enese eelistustest. Isikud saavad soovi korral jätkata kehtiva maksustamiskorra kohaselt. Ettevõtluskonto maksustamise erikorra valimine mõjutab maksumaksjate sotsiaalmaksust sõltuvaid sotsiaalseid tagatiseid.

Maksustamise erikorra valimisel võib mõju ulatus olla kahetine. Need, kes varasemalt maksid taoliselt tulult üksnes tulumaksu või jäid maksud sootuks maksmata, saavad ettevõtluskonto kaudu tegutsedes edaspidi sotsiaalsed tagatised, mida neil varasemalt ei pruukinud üldse olla. Need, kelle tulu maksustati varasemalt FIE-na, sotsiaalsed tagatised võivad väheneda, kuna ettevõtluskonto erikorra kohaselt väheneb maksukoormus ning selle võrra ka sotsiaalmaksu osa ja selle alusel arvatavad hüved.

Mõju avaldumise sagedus: Mõju avaldumise sagedus on keskmine. Reeglina ei teki inimestel igapäevaselt kokkupuudet oma sotsiaalsete tagatistega.

Sotsiaalmaksu tasumine suurendab teatud sotsiaalsete tagatiste suurust või annab teatud juhtudel kindlustuskaitse. Samas minimaalses summas on teatud kindlustusliikide puhul õigused või hüvitised kõigil elanikel olenemata sotsiaalmaksu maksmisest tagatud (nt vanemahüvitis, rahvapension).

Sihtrühma suurus: Sihtrühma suurus on eelnõus arvuliselt määratlemata, kuna võimatu on piisava täpsusega prognoosida eelnõus pakutud lahenduste populaarsust potentsiaalsete kasutajate seas. Esialgse hinnangu kohaselt võiks erikorda rakendavate füüsiliste isikute arv olla ca 4–5 tuhat isikut, seega alla 0,5% elanikkonnast. Seega sihtrühma suurus on eeldatavalt väike.

Ebasoovitavate mõjude risk. Võimalikku hüvede vähenemist sihtrühma 2 puhul võib pidada ebasoovitavaks mõjuks. On võimalik, et inimene valib FIE maksustamise üldkorra asemel ettevõtluskonto erikorra, kuna säästab nii maksude tasumiselt, mõtlemata sealjuures oma sotsiaalsetele garantiidele. Selle tulemusel võib ta sattuda olukorda, kus mingil hetkel tekib vajadus sotsiaalsete garantiide järele, mis siis on kas vähenenud või puuduvad sootuks.

Antud riski on võimalik maandada. Selleks tuleb suurendada ettevõtluskonto potentsiaalsete kasutajate teadlikkust. Et nad oleksid teadlikud ja saaksid arvestaksid sellega, millised on ettevõtluskonto kasutamise puhul hüvede saamise reeglid ja kohandada oma tegevust vastavalt sellele.

1.3 Koondhinnang mõju olulisusele: Kokkuvõttes on mõju ebaoluline, kuna mõjutatav sihtrühm ja mõju ulatus on väikesed, mõju sagedus on keskmine ning ebasoovitavaid mõjusid on võimalik vähendada.

Mõju valdkond: mõju majandusele – mõju leibkondade sissetulekutele ja majanduslikele otsustele, mõju ettevõtluskeskkonnale, mõju halduskoormusele

1.1 Mõju avaldumisega seotud asjaolude kirjeldus (sihtrühm ettevõtlustulu maksu maksjad):

Ettevõtluskontol on teatav mõju leibkondade sissetulekutele ja majanduslikele otsustele. Eelnõu mõjutab ettevõtluskontot kasutavate isikute toimetulekut. Eelnõu suurendab võimalusi kasvatada lihtsamalt, ilma olulise halduskoormuseta oma sissetulekuid. Maksude tasumine võib suurendada ka isikute sotsiaalseid tagatise, sh rahalisi hüvitise, mis suurendavad nende toimetulekut teatud eluperioodidel.

Aktiivse tegevuse maksukoormuse ja halduskoormuse vähendamisel on üldiselt mõju ka hõivele. Ettevõtluskonto regulatsiooni kehtestamise mõju Eesti ettevõtluskeskkonnale tervikuna on pigem väheoluline.

Ettevõtlustulu maksu kehtestamine avaldab positiivset mõju halduskoormusele. Ettevõtluskonto kasutamisel väheneb halduskoormus nii teenuse või kauba saaja, kui ka pakkuja jaoks. Maksustamise erikorra rakendamisel vabaneb teenuse saaja kohustusest kanda füüsilise isiku andmed TÖR-i, esitada vastav maksudeklaratsioon ja tasuda maksu. Teenuse osutaja ei pea erinevalt FIE-st pidama arvestust oma tulude ja kulude üle ning esitama vastavaid maksudeklaratsioone. Niisamuti väheneb maksuhalduri halduskoormus – kogu maksuarvestus toimub lihtsustatud viisil füüsilise isiku kontrol. See on lihtsalt kontrollitav. Maks tasutakse automaatselt, mistõttu vähenevad maksuhalduri sissenõudmiskulud.

1.2 Mõju olulisus:

Mõju sihtrühm: teenust osutavad ning kaupa müüvad füüsilised isikud.

Mõju ulatus: Mõju ulatus on väike. Maksustamise erikorra rakendamine eeldab mõningast muudatustega kohanemist. Kuna maksuarvestus lihtsustub ja halduskoormus väheneb, on ettevõtluskonto rakendamisest tulenev mõju positiivne. Seega kohaneda tuleb seni kehtinuga võrreldes lihtsama korraga.

Otsene mõju maksumaksja sissetulekule on pigem positiivne. Kui lihtsustatud maksuarvestuse rakendamine suurendaks isiku maksukoormust ja vähendaks sedakaudu tema sissetulekut, on tal võimalik jätkata tegevust hetkel kehtivate maksustamisreeglite alusel.

Kuigi mõju ulatust võib tulu saaja jaoks hinnata keskmiseks, on ettevõtluskonto mõju kogu Eesti ettevõtluskeskkonna kontekstis eeldatavalt pigem väheoluline.

Mõju avaldumise sagedus: Mõju sagedus on keskmine, kuna sihtgrupp puutub ettevõtlusega tegelemisel maksustamisega kaudselt kokku kõigil neil päevadel, kui ettevõtluskontole laekub tasu. Kokkupuude seisneb ettevõtluskontolt maksu osa broneerimises. Võrreldes kehtiva ettevõtlustulude maksustamise korraga kokkupuute sagedus väheneb, kuna erikorra puhul puudub vajadus täita igapäevaselt raamatupidamisest tulenevaid kohustusi ja teatud hetkedel maksuseadustest tulenevaid kohustusi (nt esitada deklaratsioone, tasuda maksu).

Sihtrühma suurus: Sihtrühma suurus on eelnõus arvuliselt määratlemata, kuna võimatu on piisava täpsusega prognoosida eelnõus pakutud lahenduste populaarsust potentsiaalsete kasutajate seas. Esialgse hinnangu kohaselt võiks erikorda rakendavate füüsiliste isikute arv olla ca 4–5 tuhat isikut, seega alla 1% tööealisest elanikkonnast. Seega sihtrühma suurus on eeldatavalt väike.

Ebasoovitavate mõjude riski sihtrühmale ei tuvastatud.

1.3 Koondhinnang mõju olulisusele: Kokkuvõttes on mõju ebaoluline, kuna mõjutatav sihtrühm ja mõju ulatus on väikesed, mõju sagedus on keskmine ning ebasoovitavad mõjud puuduvad.

1.1 Mõju avaldumisega seotud asjaolude kirjeldus (sihtrühm: krediidasutused):

Krediidasutuste jaoks on ettevõtluskonto avamise ja kasutamise teenuse pakkumine vabatahtlik. Need, kes otsustavad teenust pakkuda, peavad tegema teatavaid ettevalmistusi. Ettevõtluskonto teenuse pakkumiseks tuleb välja töötada spetsiaalne juhise, ette valmistada infosüsteemide arendus, mille kohaselt erikontole laekumise info esitatakse maksukohustuse teadasaamiseks Maksu- ja Tolliametisse, pärast vastava info saamist broneeritakse maksusumma ning kantakse kalendrikuu jooksul kogunenud maksusummad maksuhaldurile hiljemalt järgneva kuu 10. kuupäevaks.

1.2 Mõju olulisus:

Mõju sihtrühm: Eestis tegutsevad krediidasutused, kellel on eelnõu kohaselt võimalus pakkuda ettevõtluskonto kasutamise teenust.

Mõju ulatus: Mõju ulatus on väike, kuna ettevõtluskonto teenuse pakkumine ei ole krediidasutustele kohustuslik. Need krediidasutused, kes hakkavad ettevõtluskonto kasutamise teenust pakkuma, peavad tegema ettevalmistusi, kuid nendega ei kaasne eeldatavalt kohanemiskulusi.

Mõju avaldumise sagedus: Krediidasutused, kes otsustavad teenust pakkuda, peavad ette valmistama vastava juhise ja tegema teatud arendusi oma infosüsteemides. Mõju sagedus on väike, kuna tegemist on ühekordse arendusega. Igapäevast täiendavat nõustamist või muid lisanduvaid tegevusi ettevõtluskonto rakendamine krediidasutuste poolt ei eelda.

Sihtrühma suurus: Eestis tegutseb hetkel 16 krediidasutust või tema filiaali, kellel oleks õigus pakkuda teenusena ettevõtluskonto kasutamist. Krediidasutused moodustavad kõigist ettevõtetest alla 1%, mistõttu võib sihtrühma hinnata väikeseks.

Ebasoovitavate mõjude riski sihtrühmale ei tuvastatud.

1.3 Koondhinnang mõju olulisusele: Kokkuvõttes on mõju ebaoluline, kuna mõjutatav sihtrühm, mõju ulatus ja mõju sagedus on väikesed ning ebasoovitavad mõjud puuduvad.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele – mõju riigiasutuste töökorraldusele

1.1 Mõju avaldumisega seotud asjaolude kirjeldus:

Eelnõu vastuvõtmisel tuleb teha muudatusi nimetatud asutuste infosüsteemides. Maksu- ja Tolliametil tuleb välja arendada ettevõtlustulu maksu arvestamise programm ja valmistada ette infovahetus krediidasutustega ettevõtlustulu maksu alase info vahetamiseks. Teistes asutustes tuleb täiendada tagatiste arvestamise infosüsteeme uue maksumaksjaga ning tema hüvede arvestamise reeglitega. Tagatiste arvestamise reeglid kattuvad suuresti olemasolevatega, mistõttu muudatused on pigem tehnilist laadi.

Eelnõu vastuvõtmise järgselt võib mõnevõrra suureneeda nimetatud asutuste töökoormus, mis seisneb maksumaksjate nõustamises. Samas ei tohiks see olla märkimisväärne, kuna erikord on sisuliselt kombinatsioon hetkel kehtivatest maksustamis- ja sotsiaalsete tagatiste reeglitest. Pikemas perspektiivis võib oodata siiski Maksu- ja Tolliameti halduskoormuse mõningast vähenemist, kuna tegemist on maksustamise korraga, mille menetluskulud on võrreldes kehtivate skeemidega eeldatavalt väiksemad.

1.2 Mõju olulisus:

Mõju sihtrühm: Muudatus avaldab mõju Maksu- ja Tolliametile, Sotsiaalkindlustusametile, Eesti Haigekassale ja Eesti Töötukassale.

Mõju ulatus: Mõju ulatus on keskmine, kuna muudatus eeldab nimetatud asutustes teatud tööprotsesside kohandamist, kuid nendega ei kaasne eeldatavalt kohanemiskulusi.

Mõju avaldumise sagedus: Eelnõus toodud erikorra rakendamine eeldab kõigi nimetatud asutuste infosüsteemides arenduste tegemist. Tegevus on ühekordne, kuid igas asutuses erineva mahuga. Kuna füüsiliste isikute jaoks on tegemist uue maksustamiskorraga, mis mõneti muudab maksukohustuse ja sotsiaalsete tagatiste arvestamise põhimõtteid, toob erikorra kehtestamine nimetatud asutustele kaasa teatavas täiendavas mahus maksumaksja igapäevast nõustamist. Infosüsteemide muutmiseks vajalikud arendused on asutuste jaoks ühekordne tegevus, mistõttu on mõju sagedus väike.

Sihtrühma suurus: Sihtrühma suurus on väike, kuna mõjutatud on vaid neli riigiasutust, mis moodustavad alla 1% kõigist riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustest.

Ebasoovitavate mõjude riski sihtrühmale ei tuvastatud.

1.3 Koondhinnang mõju olulisusele: Kokkuvõttes on mõju ebaoluline, kuna mõjutatav sihtrühm ja mõju sagedus on väikesed, mõju ulatus on keskmine ning ebasoovitavad mõjud puuduvad.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Mõju riigieelarvele:

Esialgse hinnangu kohaselt on muudatuste rahaline mõju maksulaekumistele ca -1,0 mln eurot (sh tulumaks -0,386 mln ja sotsiaalmaks -0,614 mln eurot).

	Mõju (eurodes)		
	TM	SM	
Ettevõtluskonto positiivne mõju	694 000	1 106 000	
Ettevõtluskonto negatiivne mõju	-1 080 000	-1 720 000	
Ettevõtluskonto koondmõju	-386 000	-614 000	-1 000 000

Ettevõtluskonto positiivne mõju eelarvele on hinnanguliselt ca 1,8 mln eurot. Mõju arvutamisel on eeldatud, et majapidamisteenust kasutab 20% 10.detsiili kuuluvatest leibkondadest. Statistikaameti andmetel oli Eestis 2016. aastal 592 500 leibkonda, kümnendasse detšiili kuulus seega ligi 60 000 leibkonda, kellest eeldatavalt 20% (12 000 leibkonda) kasutab majapidamisteenuseid. Nädalas ostetava teenuse kestuseks on arvestatud 4 tundi hinnaga 4 eurot tund. Aasta käive on seega $12000 \cdot 4h \cdot 4\text{eurot} \cdot 4\text{nädalat} \cdot 12 = 9,2$ mln eurot. Selle käibe 20% määraga maksustades on mõju ligi 1,8 mln €.

Ettevõtluskonto negatiivne mõju tuleneb asjaolust, et teatud osale FIE-dest pakub ettevõtluskonto maksurežiim lisaks administratiivsele lihtsusele ka maksukulude kokkuhoidu. 2015. aasta andmete põhjal oli taolisi FIE-sid ligi 4 270 ja hinnanguliselt tooks uuele korrale üleminek kaasa maksutulude vähenemise ligi 2,8 miljoni euro võrra. Kuna maksustamisreeglite valikut mõjutavad lisaks rahalisele kokkuhoiule mitmed muud näitajad (ravikindlustuse olemasolu, varade ja kulude struktuur, põllumajandustoetuste saamine jms), võib eeltoodud negatiivne mõju osutada käitumuslike mõjurite tõttu väiksemaks.

Muudatuse rakendamiseks tuleb teha infotehnoloogilisi arendustöid Maksu- ja Tolliametil ning sotsiaalseid tagatise arvestavates infosüsteemides Eesti Haigekassas, Sotsiaalkindlustusametis ja Eesti Töötukassas ning nendega kaasnevad kulud.

8. Rakendusaktid

Eelnõu ei sisalda volitusnorme, seega uusi rakendusakte ei kavandata.

Uue maksu ja maksumaksja lisandumisega vajavad tehnilise iseloomuga muutmist järgmised

- RaKS alusel kehtestatud määrused:
 - 1) sotsiaalministri 18. augusti 2004. a määrus nr 101 „Eesti Haigekassas kindlustuskaitse tekkimiseks, lõppemiseks ja peatumiseks vajalike dokumentide loetelu ning nendes sisalduvate andmete koosseis“;
 - 2) sotsiaalministri 26. septembri 2002. a määrus nr 114 „Töövõimetuslehe andmekoosseis ja pabervorm ning töövõimetuslehe registreerimise, väljakirjutamise ja haigekassale edastamise tingimused ja kord“;
 - 3) sotsiaalministri 19. septembri 2002. a määrus nr 109 „Ajutise töövõimetuslehe hüvitise määramiseks ja maksmiseks vajalike dokumentide ja andmete koosseis ning hüvitise määramise ja maksmise kord“;
- SMS alusel kehtestatud määrus:
 - 4) rahandusministri 31. detsembri 2003. a määrus nr 113 „Sotsiaalmaksu maksmise kord erijuhtudel“;
- TTTS alusel kehtestatud määrus:
 - 5) Vabariigi Valitsuse 18. detsembri 2015. a määrus nr 140 „Töötuna ja tööotsijana arvel olevate isikute ning tööturuteenuste osutamise registri pidamise põhimäärus“;
- TVTS alusel kehtestatud määrus:
 - 6) tervise- ja tööministri 20. mai 2016. a määrus nr 40 „Töövõime hindamise ja töövõimetoetuse andmekogu asutamise ja pidamise põhimäärus“.

9. Seaduse jõustumine

Seadus on kavandatud jõustuma 2018. aasta 1. jaanuaril. Ettevõtluse maksustamise lihtsustatud erikorra kehtestamisest on räägitud juba mõnda aeg ja selle vastu on avalikkusel arvestatav huvi. Viimastel aastatel on lisandunud ettevõtlusega tegelemisel uusi vorme (nt jagamismajandus) ning paindlikud töövormid on tööelus muutumas järjest olulisemaks, aidates muuhulgas suurendada tööhõivet nii töötute kui tööturul mitteaktiivsete arvelt. Arvestades toimuvaid muutusi ettevõtluskeskkonnas ja töö tegemise vormides, on sätestatud seaduses võimalikult kiire jõustumise aeg.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu ettevalmistamise perioodil kohtuti Eesti Pangaliidu ja erinevate Eestis tegutsevate kommertsbankade esindajatega, et leida kõiki osapooli rahuldav tehniline lahendus. Tehnilistes küsimustes on nende ettepanekutega arvestatud.

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks ministeeriumidele ja arvamuse avaldamiseks Eesti Pangaliidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Maksumaksjate Liidule, Eesti Töandjate Keskliidule ja EVEA-le.

17.03.2017